

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMA:

KIRKEN OG ORGANISASJONENE

LEDER

KRITISKE OG ENTUSIASTISKE SØSKEN

ARTIKLER OG INNLEGG

DEN NORSKE KIRKES BYMISJON?

FELLES BASIS BETYR FELLES SAMARBEID

NMS OG DEN NORSKE KIRKE

NY RYDDIGHET OG ENTUSIASME

SJØMANNSKIRKEN OG DEN NORSKE

KIRKE

KYRKJA OG DIAKONHJEMMET

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET
OG DEN NORSKE KIRKE

SVIKTER JUBILEET I 2017 REFORMA-
SJONENS HOVEDANLIGGENDE?

UTFORDRINGER OG EGEN
FORTREFFELIGHET

SØNDAGSTEKSTEN

ALLEHELGENSDAG

MINNEDAG

26. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

DOMSSØNDAG/ KRISTI KONGEDAG

KRITISKE OG ENTUSIASTISKE SØSKEN

Forholdet mellom Den norske kirke og de kristne organisasjonene er et egenartet forhold som aldri har vært lett å få ut på en formel. Det er også et forhold som er bevegelig siden både organisasjonene og kirken beveger seg. Organisasjonene har alltid hatt en selvforståelse som selvstendige og samtidig samlevende med den kirken som har favnet den store majoriteten av folket. Dette forholdet er også i noen grad regulert av den enkelte organisasjons grunnregler og vedtekter der både læregrunnlaget og relasjonen til kirken har funnet ulike uttrykk. De siste årene har teologiske debatter og vektforskyvninger i kirken aktualisert dette forholdet på nytt. Med utgangspunkt i lederartikkelen i nr. 12 har vi til dette nummeret av Luthersk Kirketidende spurt representanter fra et utvalg organisasjoner og institusjoner innen misjon, diakoni, utdanning og barne- og ungdomsarbeid om hvordan de best kan beskrive sitt forhold til Den norske kirke i dag.

En majoritetskirke vil måtte leve med en fristelse til å definere seg selv med grader av hybrid. Et slikt uttrykk for hybrid ville være å se seg selv som Mor for alle de organisasjonene som kommer til orde i dette nummeret. Selv om det er vanlig å omtale kirken som Mor, synes en slik metafor å være stadig mindre treffende hvis det er organisasjonene som er "barna". Det er, slik jeg ser det, bare Kirken med stor K som kan kalle seg "mor", og da tenker jeg ikke på den kirken som noen ganger benevner seg selv som

moderkirken. De kristne organisasjonene omtaler sitt forhold til kirken mer som samarbeidsrelasjoner. Normisjon gjorde dette eksplisitt i 2009 da de endret sin selvforståelse fra å være en bevegelse for fellesskap og misjon innen Den norske kirke til at "vi anser Den norske kirke som vår viktigste samarbeidspartner". Hvis vi skal bli i de organiske og familiære metaforene, er det kanskje mest naturlig å benevne organisasjonene som kritiske og entusiastiske søsken. Disse søsknene har i hovedsak en sterk lojalitet og samhörighet til søskenfellesskapet, men vil også

En majoritetskirke vil måtte leve med en fristelse til å definere seg selv med grader av hybrid

bidra med selvstendige og kritiske røster inn i det samme fellesskapet. Det som tydeligst utgjør forskjellen mellom kirken og organisasjonene, er at mens kirken har et overordnet mål om å

være kirke for alle og på alle steder, har organisasjonene oppstått som mer sektoriserte bevegelser i Guds rikes tjeneste.

Det er særlig tre forhold som har gjort det naturlig å tematisere forholdet mellom kirken og organisasjonene på nytt.

- Det ene er adskillelsen av kirke og stat. Dette later ikke til å endre relasjonene til organisasjonene i særlig grad, i hvert fall ikke i negativ retning. Kanskje er det heller slik at kirken nå ønskes velkommen etter.
- Det andre forholdet knytter seg til spørsmålet om likekjønnet vigsel eller ekteskapsforståelse og samlivsetiske spørsmål i videre forstand. Det synes å være en erkjennelse av at den samme uenighet som finnes om dette

spørsmålet i kirken, også lever innen egen organisasjon. Denne erkjennelsen er, slik jeg leser det, svakest i Normisjon som tydeligst hevder et selvstendig syn, men som nok også undervurderer hvor mange aktive medlemmer og ledere som faktisk anerkjenner ordnet likekjønnet samliv.

- Det tredje forholdet handler om arbeidsdeling. Kirkens ambisiøse planer for egen tros-

opplæring og diakoni har gjort at organisasjonene noen steder har opplevd sin kompetanse og kapasitet oversett. Flere av artiklene henviser til dette forholdet.

.....
SJUR ISAKSEN
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

TAKK TIL MEDARBEIDERE SOM SLUTTER

I dette nummeret kommer de siste tekstgjennomgåelsene for inneværende kirkeår, og med avslutningen av kirkeåret takker Egil Morland og Pål Kristian Balstad for seg. Vi takker for den tiden dere har stilt dere til rådighet, og for det dere har bidradd med i de tekstgjennomgåelsene dere har levert, og vi ønsker dere lykke til med nye oppgaver og utfordringer.

DEN NORSKE KIRKES BYMISJON?

AV ADELHEID FIRING HVAMBSAL, GENERALSEKRETÆR KIRKENS BYMISJON
ADELHEID.FIRING.HVAMBSAL@BYMISJON.NO

KIRKELIG OPPDRAG

Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo har i dag ca. 1200 fast ansatte medarbeidere i hel- og deltidstillinger og ca. 1350 frivillige medarbeidere på faste avtaler. Disse er knyttet til ca. 40 institusjoner og tiltak. Kirkens Bymisjon er til stede i ca. 22 byer og tettsteder/bydeler fra Tromsø til Kristiansand, fra Ålesund til Halden. De eksemplene som nevnes i dette innlegget, er i all hovedsak hentet fra Oslo-området. Det er stor bredde og høy kompetanse blant Kirkens Bymisjons medarbeidere i hele landet.

Kirkens Bymisjon har et godt samvirke med Den norske kirke. Den norske kirke er tungt representert i stiftelsesdokumenter og representantskap i de til sammen 13 stiftelser av Kirkens Bymisjoner. I tillegg er Metodistkirken medstifter for Kirkens Bymisjon i noen områder.

Første setning i våre vedtekter sier:

”Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo (tidligere Oslo Indremisjon) har til formål – i samarbeid med Den norske kirkes organer og i overensstemmelse med dens bekjennelse – å fremme tiltak som bidrar til å virkeliggjøre kirkens oppdrag.”

Verdigrunnlaget vårt springer ut av troen på Gud som livets og kjærlighetens kilde og på menneskets unike og ukrenkelige verdi. I Oslo er Kirkens Bymisjons diakoner og prester under tilsyn av den lokale biskop. I tillegg har de som tilsatte i Kirkens Bymisjon også forpliktet seg på stiftelsens verdigrunnlag og visjon.

Kirkens Bymisjons visjon er at menneskene i byen erfarer respekt, rettferdighet og omsorg. Visjonen markerer vår grunnleggende diakonale

identitet, og vi identifiserer oss fullt og helt med Den norske kirkes plan for diakoni, og forstår oss selv som konkrete og ihuga iverksetterne av denne.

Vår oppgave er både å avdekke nødens årsaker, lindre smerte og arbeide for en bedre og mer rettferdig hverdag i storbyområdet. Tilsatte og frivillige i Kirkens Bymisjon kommer nær mennesker der livene leves. I eldreomsorg, rusbehandling, psykiatri, barnevern, integreringsarbeid, møtesteder, matservering og kontakt med ulike migranter utvikler vi en kompetanse som kan være til nytte inn i menighetsliv og institusjoner.

I Kirkens Bymisjon møter vi hele mennesker. Vi møter folk som sliter med livet på mange forskjellige måter, men de er alle mennesker med evner, muligheter og håp. Vi tror at alle kan endre sin egen situasjon når de får mulighet og myndighet til det. Det vil Kirkens Bymisjon bidra til.

Når vi kaller oss *Bymisjon* er det kanskje unødvendig å nevne at vår bruk av termen *misjon* handler om vårt oppdrag; jfr. engelsk *mission*. Som selvstendig stiftelse er vi fri til å gjøre våre valg. Disse valgene gjør vi med en sterk bevissthet om hvilken kirke vi tilhører – og hvilken kirke vi ønsker å tjene.

STYRKET TILKNYTNING

Kirkens Bymisjon stiller seg nå som før til rådighet for kirken. Den norske kirke får nå en ny rolle i Norge. Den vil mer enn noen gang trenge en sterk og tydelig diakonihandling for fortsatt å ha troverdighet i et stadig mer sekularisert samfunn. Derfor ønsker Kirkens Bymisjon å styrke båndene til kirken. Vi vil ikke svekke relasjonen i noen av de tre retninger Harald Hegstad

antyder i Luthersk Kirketidende nr.12-2016.

1. Økumenisk? – Vi arbeider svært gjerne økumenisk, men fremdeles på grunnlag av vår konfesjonelle kirketilknytning.
2. Frikirkelig? – Vi ser slett ikke for oss å om-danne Kirkens Bymisjon til noe som er eller ligner på et eget kirkesamfunn. Vi vil fortsatt søke Den norske kirke om ordinasjon/vigsling for prester og diakoner som skal utføre sin tjeneste i Kirkens Bymisjons virksomheter.
3. Sekulariserende? – Vi ser flere grunner til å styrke vår kirkelige forankring når vi skal videreutvikle våre tilbud i et sekularisert samfunn. Vi ønsker at vår organisasjon i det livssyns åpne samfunn skal representere fordomsfri åpenhet med sterk identitet på eget ståsted.

EN DIAKONAL KIRKE?

I overgangen til Den norske kirkes nye stilling ønsker vi at diakonien skal løftes sterkere i kirken, noe vi gjerne vil bidra til. Sammen må vi ta inn over oss at Den norske kirke av mange kan oppleves som en kirke som mangler diakoniens handling, og ensidig formidler evangeliet i tradisjonell forkynnelse. Hegstad sammenligner en kirke uten misjon og diakoni med en kropp uten armer og bein. Sånn sett ligger det en stort mulighetsrom i den endringen som nå kommer.

Plan for diakoni ble vedtatt på Kirkemøtet i november 2007. Selvsagt er det mange menigheter som forsøker å virkeliggjøre planen i sitt daglige liv. Men vi aner at planen i mange sammenhenger er lagt i glemselens skuff. Det er leit – fordi planen har retningsgivere for en styrket diakonal kirke som lar evangeliet vise seg i handling gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

En annen god side ved diakoniplanen er at den legger bort det tradisjonelle skillet mellom ”menighetsdiakoni” og ”institusjonsdiakoni”. I stedet sies det allerede i planens innledning: ”Det er viktig å tenke helhetlig om diakonien idet man ser lokalmenighetens arbeid og den spesialiserte tjenesten ved diakoniinstitusjoner og -organisa-

sjoner i sammenheng.”

KONTAKTFLATEN

Den norske kirkes kontaktflate kan synes å bli mindre når dåps- og konfirmanttall summeres. Samtidig vil vi hevde at Den norske kirkes valg i striden om homofili og likekjønnet ekteskap har styrket kirkens muligheter til fortsatt kontakt med store deler av landets befolkning. Valget gjør det lettere for Kirkens Bymisjon å samarbeide tettere i hverdagskirkelivet. Vi gleder oss stort over kirken på Pride. I stolthet mottok i 1988 daværende generalsekretær i Kirkens Bymisjon, Aage Müller-Nilssen, Homofrydprisen, en anerkjennelse for å ha hevet stemmen mot den unisone kirkelige fordømmelse av lesbiske og homofile. I dag gleder vi oss over å være med i et kor i stedet for å føle oss alene i stormen.

Kirkens Bymisjons visjon og verdigrunnlag betyr f.eks. at prester og diakoner i Kirkens Bymisjon forplikter seg på å fremme LHBT-rettigheter og å være stolte av stå under regnbueflagget. Kirkens Bymisjon gleder seg over de senere års vedtak på Kirkemøtet om like vilkår for like og ulikekjønnede i kirka, og vi vil gjerne være med å på å utvikle dette i praksis.

Den norske kirke bør nå velge diakoniens vei. Om folk ikke er like sikre på om de skal døpe sine barn eller inngå ekteskap i kirken, betyr det ikke nødvendigvis at de ikke vil ha noe med kirken å gjøre. De lurer kanskje på hva kirken kan bidra med i deres kamp for gode hverdagsliv. Vi vet at ”det skjer i de beste familier” – rusavhengighet, vold, overgrep, mobbing, samlivsbrudd. Siden 1974 har Kirkens Bymisjon hatt ansvaret for vakttelefonen ved Kirkens SOS i Oslo. Senere har vi også overtatt ansvaret for en del andre SOS-sentra i landet. Telefonen går varm av alle de vonde fortellingene, også om vonde erfaringer fra møter med en kirke som ikke har vært rustet til å gi hjelp i personlige kriser, etter overgrep og i vanskelige familierelasjoner.

Den norske kirke må også spørre seg om det er risiko for at menighetene isolerer seg når de ikke er i stand til å samarbeide med alle gode krefter i sitt nærmiljø – uansett livssynstilhørighet – pga. berøringsangst for det som er anner-

ledes. I Det lutherske Verdensforbunds regi har Kirkens Bymisjon på vegne av Den norske kirke vært delaktig i en prosess i Europa (2011–2016), som ser nærmere på diakonien i vår tids kontekst. Her kommer det tydelig fram at menighetene ikke må isolere seg og være seg selv nok, men finne samarbeidspartnere i alle retninger for å kunne utføre sitt diakonale oppdrag (conviviality). En diakoni som bare gjelder egne medlemmer, er ikke i tråd med evangeliet som sprenger grenser. Verdidialog og religionsdialog er viktige utviklingsområder for kirken.

SPØRSMÅLET

Hva er svarene på alt det vi hører, hvis vi er villige til å høre? Den handlende diakoni er der folk er. I møte med alt menneskelig stiller kirkens diakonale representanter det samme spørsmål som Jesus selv spurte: ”Hva vil dere jeg skal gjøre for dere?” (Matt 20,32)

Den diakonale kirke må dyktiggjøre seg til også å kunne gjøre noe av det 2016-mennesket spør om hjelp til. Dette er det *Kirkens* Bymisjon ønsker å bidra til i samhandling med resten av kirken. Vi har ikke alltid lyttet oss inn på kirkens behov for slik samhandling med oss. Men vi har f.eks. gode eksempler i vårt engasjement rundt

Oslo domkirke og Oslo bispedømmes gateprest for ungdom. I disse sammenhengene er vi inne i diakoniutvalg og medansvar for domkirkens prosjekt Åpen kirke og gateprestens café Q. Her er våre bidrag både kompetanse og økonomisk støtte. Vi lar oss gjerne utfordre fra menighetshold. Kanskje ikke så mye om pengestøtte, men vi mener å ha noe å bidra med innenfor sosialarbeid, rusbehandling, eldreomsorg, integreringsarbeid, barnevern, akutte humanitære tiltak – for å nevne noen av våre arbeidsfelt.

Så er vi også selv med i menighetsfellesskap, sjelesorg og liturgiutvikling ved vårt Bymisjons-senter i Tøyenkirken. I vår geografiske plassering på Tøyen har vi i forståelse med kirkebokførende Grønland menighet utviklet vår diakonale ”kategorialmenighet”. Uten å stigmatisere kategoriene i hverdagsmenigheten synger vi på onsdagsmessen ”La ikke det som er knust, ødelegges mer, la oss vokse og leve” – etter at vi har delt bordfelleskapet med varm suppe og nybakt brød.

Om Den norske kirke og Kirkens Bymisjon i tida framover utøver en gjensidig forståelse av hverandres virkefelt og særegne kompetanse, vil vi etter vårt syn erfare et styrket evangelisk kirkelig nærvær i det norske samfunn.

FELLES BASIS BETYR FELLES SAMARBEID

AV ANNE BIRGITTA LANGMOEN KVELLAND, GENERALSEKRETÆR NORMISJON
ABLKVELLAND@NORMISJON.NO

I en velskrevet og interessant lederartikkel (LK 12/2016) reiser redaktør Harald Hegstad viktige spørsmål om forholdet mellom Den norske kirke og de frivillige misjonsorganisasjonene. I artikkelen peker han på gode grunner for at den arbeidsdelingen som til nå har eksistert mellom folkekirken og organisasjonene, er i ferd med å endres. Dette skyldes dels forhold internt i kirken og organisasjonene, men også endringene som følger når Den norske kirke er i ferd med å bli et selvstendig trossamfunn. I denne artikkelen vil jeg reflektere over hvordan Normisjon ser på de problemstillingene Hegstad trekker frem.

Historisk har Normisjon (tidligere Det norske lutherske Indremisjonsselskap, Den norske Santalmisjon og Langesundsfjordens indremisjonsselskap) sett seg selv som arvtakere etter forkynneren Hans Nielsen Hauge. Hugianernes virksomhet førte til store spenninger mellom prestene som også var statlige embetsmenn, og Hauge. Forkynnelsen av Guds ord uten sogneprestens godkjennelse ble ansett som brudd på loven, og Hauge sonet mange år i fengsel som bevegelsens leder. Det interessante er at tross denne spenningen oppfordret Hauge sine tilhengere til å forbli i folkekirken. Trolig først og fremst fordi han var redd for sektdannelse og splittelse.

Utover 1800-tallet skulle imidlertid nybrottsarbeidet til haugianerne danne grunnlag for den arbeidsmodellen som i to hundre år har preget forholdet mellom lekmannsorganisasjonene og kirken – nemlig ellipsemodellen. I praksis har den vært forstått som deltakelse i gudstjenesten med sakramentsforvaltning på søndag formiddag, og oppbyggelig møte med forkynnelse og

fokus på misjon på ettermiddagen. Lekmannsforkynnelsen var imidlertid kontroversiell selv ved Indremisjonsselskapets oppstart mange tiår etter Hauge. Likevel fikk de haugianske verdiene stort innpass i kirken i kraft av at mange av folkekirkens medlemmer og prester identifiserte seg med misjonsbevegelsen. Modellen viste seg å være strategisk for begge parter: Kirken holdt på medlemmene, og organisasjonene vant innflytelse.

Er det så i ferd med å skje endringer i dette forholdet? Jeg vil svare på dette utfra tre ulike innfallsvinkler. For det første er det et spørsmål om vår felles *basis i Bibel og bekjennelse*. I Normisjons lover § 2 slås det fast at ”Normisjon bygger sitt arbeid på Guds Ord og Den norske kirkes bekjennelsesskrifter.” Ifølge den augsburgske trosbekjennelse er det tilstrekkelig for å være kirke at evangeliet blir forkynt rett og sakramentene forvaltes rett. Det er en kjensgjerning at de aller fleste som er medlemmer av Normisjon, også er medlemmer i Den norske kirke. Vi har i dag en del direkte samarbeid, ikke minst knyttet opp mot Acta og Samarbeid menighet og misjon (SMM). I den grad det skjer endringer mellom organisasjonen og Den norske kirke, spiller dette samtidig de endringene som skjer innad i Den norske kirke. Samlivsdebatten har skapt store spenninger innad i Den norske kirke i flere tiår. Det endte med at det ble innført en ny lære om ekteskapet på årets kirkemøte. På samme måte som det læremessige mangfoldet har akselerert i DnK, er Normisjons utfordring blitt større. Vi kan ikke lenger uten forbehold si at vi deler den samme basis. Normisjon har en løpende samtale

om hva det innebærer, hva det forplikter oss på, og hvor det fører oss.

For det andre er det et spørsmål om hva som best tjener *Normisjons formål*. Normisjons visjon er Jesus Kristus til nye generasjoner og folkeslag. For å nå denne visjonen har vi en mangfoldig strategi som dels tangerer Den norske kirkes arbeid og dels drives i samarbeid med andre aktører. Av og til blir det reist spørsmål om hvorfor Normisjons-medlemmene ikke bare kan engasjere seg inn i menighetene? Svaret er at Normisjon som andre organisasjoner må bygge sin egen organisasjon og sin egen identitet. Vi vil også møte en virkelighet der en aktiv del av Normisjon tilhører andre (først og fremst lutherske) kirkesamfunn enn Den norske kirke. Normisjon endret i 2009 sin selvforståelse fra å være en bevegelse for fellesskap og misjon innen Den norske kirke til at "vi anser Den norske kirke som vår viktigste samarbeidspartner". Dette er et uttrykk for en ny selvforståelse som ikke minst berører spørsmålet om opprettelse av egne fellesskap med sakramentsforvaltning.

Dette siste skapte debatt på vår egen generalforsamling i 2009. Her sto nettopp forsvarerne av den historiske arbeidsdelingen mot dem som argumenterte for at organisasjonen skulle ta mer offensive steg for å plante egne forsamlinger og menigheter med egen sakramentsforvaltning. Debatten endte blant annet med en oppmuntning til å utvikle foreninger til misjonerende forsamlinger "med full nådemiddelforvaltning der det er tjenlig". Innebærer dette et brudd med Den norske kirke? Normisjon har ikke selv sett det slik. Storsalen er for eksempel en selvstendig Normisjonsmenighet samtidig som den ifølge egne vedtekter vil "arbeide innenfor rammen av Den norske kirke". Dette betyr blant annet at antallet som mottar sakramentene, blir registrert i domprostiet. Når organisasjonene de siste tiårene i større grad har åpnet for sakramentsforvaltning i egne fellesskap, er det antakelig først og fremst et uttrykk for at mange, spesielt unge familier, ønsker å samle sitt engasjement på ett sted.

For det tredje er spørsmålet om hvordan Den norske kirke selv manøvrerer med en *ny tilhørighet til staten*. Normisjon og flere av de andre organisasjonene har ikke ensidig beveget seg inn på

Den norske kirkes område. Den norske kirke har også beveget seg inn på organisasjonenes. Ikke minst gjelder dette innenfor barne- og ungdomsarbeidet der trosopplæringsreformen har gitt kirken en egen satsning. Dette er en naturlig utvikling som samtidig viser at den arbeidsdelingen som tidligere eksisterte, er i endring fra begge sider. De store endringene mellom stat og kirke vil med nødvendighet føre til at Den norske kirke må tydeliggjøre sin identitet. Et vesentlig spørsmål blir hva det vil si å være folkekirke. Hvor tydelig vil Den norske kirke fremstå som en forkynnende kirke, og hvilket budskap blir forkynt? Den norske kirkes kontaktflate er viktig for oss, men det viktigste er at vi har fellesskap i det trossgrunnlaget som er basis for vår virksomhet. Dette er spørsmål som vil være med og avgjøre samarbeidet mellom Normisjon og de andre organisasjonene og Den norske kirke i fremtiden.

Relasjonen mellom Normisjon og Den norske kirke avgjøres av hvordan begge utvikler seg fremover, og det vil med sikkerhet være store forskjeller på lokalt plan. Hegstad stiller spørsmål ved om det bør inngås nye avtaler om formelt samarbeid. For at valgmenigheter skal oppfattes som et attraktivt alternativ for våre etablerte fellesskap, må trolig Den norske kirke se på andre krav til tilsyn enn det som med hjemmel i kirkemøtevedtak fra 2005 foreligger i dag. I så måte kan Storsalen tjene som modell. Siden Hans Nielsen Hauges tid har en sentral del av vår identitet vært en pragmatisk holdning til ordning og strukturer. I mellomtiden har kirken, som Hegstad beskriver, beveget seg fra å være "embets- og seremonikirke" til "et trossamfunn med mer distinkt organisatorisk identitet". Ved første øyekast burde dette bety at det er enklere å samarbeide. For en bevegelse som Normisjon har det gjennom hele vår historie likevel vært enklere å forholde seg til mangelfulle strukturer enn et samarbeid der vi ikke lenger deler samme basis. Men vi ønsker altså fremdeles å oppmuntre til lokalt samarbeid med Den norske kirke der det teologisk og strategisk ligger til rette for det. Vi anerkjenner og gleder oss over alt vi ser av godt arbeid i Den norske kirke, og samarbeider gjerne der hvor vi har felles basis i Bibel og bekjennelse.

NMS OG DEN NORSKE KIRKE

AV GENERALSEKRETÆR JEFFREY HUSEBY
JEFFREYH@NMS.NO

Hvordan vil du beskrive din organisasjons forhold til Den norske kirke?

Organisatorisk er NMS er en selvstendig organisasjon innen Den norske kirke. Dette er nedfelt i NMS sine grunnregler (§ 1). Ettersom svært mange av våre støttespillere er medlemmer i Den norske kirke og har sitt kristne engasjement der, er båndene i praksis mange og svært tette. Våre støttespillere ser på NMS som et redskap for å realisere misjonsoppdraget som ble gitt til hele Guds verdensvide kirke – inkludert Den norske kirke. Denne selvforståelsen har bred oppslutning. I vedtektene er det også nedfelt at menigheter med misjonsavtale, kan sende en representant med stemmerett til NMS sin generalforsamling. Dette er uttrykk for at menighetene som har misjonsavtale med NMS, også har rett til å påvirke beslutninger og valg i organisasjonen.

Har dette forholdet endret seg i de senere år?

Forholdet til Den norske kirke har endret seg i to retninger de siste par tiår. Den ene retningen handler om et tettere samarbeid. Mange av våre støttespillere har engasjert seg mer i lokalmenighetenes misjonsarbeid. Disse betrakter menigheten som en arena for misjon og har engasjert seg i menighetens misjonsutvalg i tillegg til misjonsmesser, basarer og NMS sine gjenbruksbutikker. I stedet for å ha misjonsmøter på bedehusene har man i større grad kanalisert engasjementet til gudstjenestene og arrangement i menighetene.

I samme retning drar det faktum at NMS gjennom de siste to tiår har vært med på å plante nye menigheter innen Den norske kirke og har inngått avtaler med flere bispedømmer om dette. For tiden er vi med i tre slike prosjekter. Gjennom

senter for menighetsutvikling på VID vitenskapelige høgskole tilbyr vi også et internasjonalt nettverk med nettverkssamlinger og et kursopplegg for misjonale menigheter. De fleste av disse kommer fra Den norske kirke. I Agder bispedømme samarbeider vår ungdomsorganisasjon, NMS U, med menigheter om å sende ungdomsteam til utlandet og i en rekke menigheter er ansatte med på leirer, i konfirmantundervisning og mere til.

På den annen side har der samtidig vært en økende skepsis til den teologiske utviklingen i Den norske kirke, og da spesielt i synet på likekjønnede ekteskap. Flere enn før har stilt kritiske spørsmål til å samarbeide med Den norske kirke. På tross av dette, tror jeg der er få som ønsker at NMS skal danne et eget kirkesamfunn.

Hvordan ser du for deg at dette forholdet vil endres i tiden som kommer?

Jeg tror ikke at synet på NMS som Den norske kirkes misjonsorganisasjon vil endre seg i tiden som kommer. Dette er imidlertid avhengig av utviklingen i Den norske kirke. I saken om likekjønnet vigsel er det viktig at det blir rom for å hevde et tradisjonelt syn på ekteskapet, at der blir to vigselsturgier, og at ansatte gis anledning til å reservere seg mot å delta i vigsel av likekjønnede par. Men det kan også tenkes at andre teologiske forskjeller vil oppstå, for eksempel i synet på frelse og behovet for misjon. Etter min mening er synet på frelse, menneskesynet og misjonsoppdraget enda mer avgjørende enn samlivsetiske spørsmål.

NMS risikerer en avskalling av støttespillere dersom disse velger å kanalisere sitt misjonsenga-

sjement gjennom misjonsorganisasjoner utenfor Den norske kirke. Jeg tror likevel at de fleste kommer til å velge å støtte opp om sin lokale menighet og NMS sitt misjonsarbeid. En forutsetning for dette er selvsagt at Den norske kirkes medlemmer får næring til troen og opplever det kristne fellesskapet i menigheten som sitt åndelige hjem.

Ser du behov for en sterkere formalisering av forholdet mellom din organisasjon og Den norske kirke?

Jeg tror en sterkere formalisering av forholdet mellom NMS og Den norske kirke er en riktig vei å gå, og at behovet øker etter hvert som Den norske kirke blir mer og mer selvstendig fra staten. For NMS vil en helhetlig formalisering av samarbeidet være i tråd med hvordan vi arbeider i andre land. Der inngår vi samarbeidsavtaler som regulerer samarbeidet, avklarer forventninger, beskriver innhold og fremgangsmåter i samarbeidet.

I denne sammenheng kan det nevnes at NMS ikke er enig med sine samarbeidspartnere i alle teologiske spørsmål. Vi har selvsagt en grunnleggende felles forståelse av den kristne tro og om kallet til misjon, men krever ikke full enighet i alle spørsmål. Vi opplever for eksempel uenighet i synet på barn, kjønnsroller, kvinners prestetjeneste, karismatikk, kulturelle uttrykk med mer. Vi ser også med på bekymring på kirkeledere som uttaler seg unnfalende om kriminalisering av homofili, men det er ikke uttrykk for gjensidig partnerskap dersom vi skulle presse gjennom våre synspunkter med økonomiske midler som brekkstang.

NMS samarbeider allerede med Den norske kirke på en rekke områder. I tillegg til det som allerede er nevnt – menighetsplanting, menig-

hetsutvikling, trosopplæring, ungdomsteam, misjonsutvalg, misjonsgudstjenester/-arrangement – har NMS mange ”misjonsavtaler”. Disse avtalene gjelder enkeltmenigheter og enkeltprosjekter. Det vil være positivt å inngå en samarbeidsavtale på et overordnet nivå. En overordnet avtale vil kunne gi føringer for samarbeidet med Den norske kirke sentralt og lokalt, avklare forventninger og forpliktelser og regulere samarbeidet bedre enn nå. Et slikt samarbeid vil kanskje være enklere når Den norske kirke er løsrivet fra Staten.

Artikkelen til Harald Hegstad (LK 12/16) nevner det formaliserte samarbeidet mellom syv misjonsorganisasjoner og Den norske kirke i Samarbeidsrådet for Menighet og Misjon (SMM). Dette samarbeidet har stått sterkt, men er samtidig sårbart. Sårbarheten er etter min mening i første rekke knyttet til at samarbeidet egentlig består av mange avtaler, én med kirkerådet og én med hvert bispedømme. Alle avtalene signeres av alle misjonsorganisasjonene.

Avtalene går i korte trekk ut på å samarbeide om å fremme misjon i Den norske kirkes menigheter ved å spleise på stillingen som daglig leder for SMM og misjonsrådgiverne ved bispedømmekontorene. Erfaringen fra flere bispedømmer er at bispedømmene prioriterer ned dette samarbeidet. Dette er beklagelig etter et historisk flott vedtak om viktigheten av misjon på kirkemøtet i 2012. Fra NMS sin side håper vi på å finne en vei videre i samarbeidet med Den norske kirke. Vi tror at Den norske kirkes menigheter på den ene siden har et globalt ansvar, og at de på den andre siden har noe å lære av Guds verdensvide kirke. En menighet uten misjon lokalt og globalt blir fort for selvopptatt og selvsentret!

NY RYDDIGHET OG ENTUSIASME

EN INVITASJON TIL DEN NORSKE KIRKES LEDELSE

AV GENERALSEKRETÆR ØYSTEIN MAGELSSSEN, KFUK-KFUM
OYSTEINM@KFUK-KFUM.NO

Jeg har tro på en mer formålstjenlig fordeling av ansvar og en mer dynamisk samhandling. Jeg har tro på en disponering av ressurser, som utretter mer ute blant folk. Jeg tror at lokalt eierskap og frivillig mobilisering henger sammen. Jeg er overbevist om at det alltid lønner seg å først vite hva vi vil, for så å finne ut hvordan. Og jeg ser ingen grunn til å henge med hodet, så lenge vi våger å være ærlige – og ikke lar oss fange helt av indre-kirkelige strukturelle prosesser og kamp om bevilgninger.

ET NYTT KAPITTEL

Forholdet mellom Den norske kirke og organisasjonene undermineres for ofte av mistro, feilaktige forestillinger og kirkepolitisk prestisje. La oss bla om og starte et nytt kirkehistorisk kapittel! For mye står på spill. Det står om kirkens diakonale og misjonale gjennomføringsevne, om barn og ungdoms tro og engasjement, og om rekruttering til liv og tjeneste i kirken.

Først må vi våge å være ærlige. Vi gjør lurt i å erkjenne hva som ikke fungerer etter intensjonene, hva som koster mer enn det i virkeligheten smaker. Så trenger vi å foreta en mer hensiktsmessig og formell sortering av oppgaver og strategier enn tilfellet er i dag. Dermed kan vi sikre en konstruktiv samhandling, utvikling og ny vekst.

Til forutsetningen om ærlighet hører også oppriktighet på organisasjonenes egne posisjoner i sine forhold til Den norske kirke. Både kirken og organisasjons- og institusjonsfloraen har gjennomlevd store endringer i løpet av de siste par generasjoner. De videre strategier for samhand-

ling bør derfor gjelde aktører som uforbeholdent definerer sin virksomhet som del av Den norske kirke og forholder seg lojalt til kirkens strukturer og ledelse.

PROFESJONALISERING OG STAGNASJON

Den stadig sterkere profesjonaliseringen av menighetsarbeidet er i ferd med å gjøre Den norske kirke for dyr i drift. Til dette kommer nye arbeidstidsbestemmelser og kvalifikasjonskrav som begrenser de ansattes fleksibilitet og innsats, samt øker kostnadsnivået. Aldri før har så mange hatt sin lønnede arbeidsplass i kirken, og aldri før har de formelle kompetansekravene vært strengere.

Samtidig stagnerer kirkens lokale diakoni, misjons- og barne- og ungdomsarbeid. Dette arbeidet ledes og utvikles stadig sjeldnere av frivillige. I en del menigheter ser vi nærmest et total fravær av frivillig involvering og engasjement. Det er dessverre grunner til å anta at det er en utilsiktet sammenheng mellom disse to utviklingstrekkene.

Den kirkelige rådsstrukturen (menighetsråd, fellestråd, prostiråd, bispedømmerråd, kirkemøte og kirkeråd) hører også med til bildet. Det kirkelige demokratiet er tillagt stadig større ansvar og flere oppgaver. Samtidig er det stadig mer krevende å finne nok villige og kompetente kandidater til å fylle alle vervene. Mange opplever stor avstand mellom de føringer som legges på sentralkirkelige hold om rådenes involvering i reformer og kirkepolitiske spørsmål, og hva det er vilje og kapasitet til i den lokale virkelighet.

DET VIKTIGSTE KAN IKKE VEDTAS

Det var en gang et Ungdommens Kirkemøte som ville at barn og ungdom skulle kjenne seg mer hjemme i gudstjenesten. Vi voksne tok saken alvorlig. En rekke komiteer ble nedsatt. Kirkebyråkratiet gjorde en imponerende jobb. Det gikk åtte år. Komiteene ble ferdige. Gudstjenestereformen ble sjø satt. Men hvor ble det av de unge?

Det var en gang en kirke som mente det så vel. I tro på det kirkelige demokrati ble de unges representativitet styrket, visjoner, planer og reformer vedtatt. Fine ord ble flagget: "Involvering, stedeengjøring og fleksibilitet". Gjennom "systematisk og sammenhengende trosopplæring" skal bredden av nye generasjoner vinnes. Trosopplæring, diakoni, kirkemusikk. "Mer himmel på jorda". Men kan alt vedtas?

Noen nye formuleringer og rekkefølger, lokale grunnordninger og ny, fin salmebok er alene ikke nok til å gjøre gudstjenesten til et samlingspunkt for nye generasjoner. Det må mer til enn gode punktuelle breddetiltak for å leve og vokse i tro på Jesus Kristus. Skal troen erkjennes og modnes så innsikt blir til innsats og holdninger blir handling, må unge mennesker oppleve å høre til i kirken med hele sine liv, sitt strev og sine visjoner. Det må finnes åpne, trygge fellesskap i lokalmenigheten, hvor barn og ungdom finner venner, blir sett og blir utfordret. Og det trengs sammenhenger å høre til i og identifisere seg med, som er store nok til at troen ikke blir igjen hjemme når student- og arbeidsliv fører en til ukjente steder.

VISJON OG VIRKELIGHET

– Men dette er vel alle enig om, tenker du kanskje. Ja, jeg vil helst tro det. Og dette er da heller ikke noe forsøk på å snakke ned kirkens trosopplæringsatsing eller andre sentralkirkelige visjoner og planer, eller sågar å ta motet fra noen. Men det er et forsøk på ærlighet, et selvkritisk blikk på hvordan vi faktisk prioriterer. For det sier i virkeligheten mer om hvilke strategier som gjelder, enn alle gode forsetter.

Noen har regnet ut at Den norske kirke har mottatt to milliarder kroner til å gjennomføre trosopplæringsreformen siden starten i 2003. Et

omfattende plan- og rapporteringsregime har pålagt alt fra deltidsansatte trosopplærere til travle biskoper å bruke mer tid foran PC-ene enn i møte med målgruppa. Hva den store gudstjenestereformen kostet totalt i kroner og innsats, har kanskje ingen våget å summere. Det springende punkt er uansett om det smaker hva det koster?

Stortinget vedtok trosopplæringsreformen for å sikre en videreføring av kristendomsopplæringen som skolen tidligere hadde i oppgave å gi kirkens mange døpte. Trosopplæringen skulle altså fortsatt være og gi noe annet, både substansielt og metodisk, enn menighetenes frivillige barne- og ungdomsarbeid. En forutsetning var at bredden skulle få dette. Derfor ble det satt ambisiøse mål om en dekningsprosent på 70 % av kullene, og friske midler ble fordelt til alle prostier.

De fleste steder er vi ennå langt unna å nå slike måltall. Det er vanskelig å finne nye arenaer og tider som kan samle bredden av barnekullene utenom skoletiden. Mens skolens gamle kristendomsfag samlet alle årskull barn og ungdom til ukentlig undervisning, er det i mange menigheter vanskelig å få til mer enn ett punktuelt bredde-tiltak i året for enkelte kull.

Trosopplæringen drives i hovedsak av kirkelige ansatte. For å gjennomføre menighetenes lokale trosopplæringsplaner benyttes også andre ressurser enn det de friske trosopplæringsmidlene gir råd til (andre kirkelige stillingsressurser og lokalt innsamlede midler). En utilsiktet effekt av blant annet dette er stagnasjonen i det organiserte barne- og ungdomsarbeidet i menighetene, det såkalte "kontinuerlige arbeidet", de fellesskapene som samles og utvikles fra uke til uke, drevet i hovedsak av frivillige, men gjerne initiert og servet av prester, kateketer, egne barne- og ungdomssekretærer, "ettåringer" etc.

Dette betyr ikke at trosopplæringsreformen var et feilgrep, og det er vanskelig å forestille seg hvor vi hadde vært uten. Gjennom satsingen på trosopplæring har vi vunnet verdifull ny teologisk innsikt i formidling av evangeliet blant barn og ungdom, styrket kirkens metodiske og pedagogiske ferdigheter, skjerpet mange lokalmenigheters ansvar overfor de mange som døpes, og

opplevd en økende bevissthet om kirkerommet betydning i møte med barn og ungdom som symbol- og hjemsted for troen – for å nevne noe. Tusener av barn får hvert år erfare trospraksiser som sammen med mer teoretisk kunnskaps-tilegnelse gir dem en mer helhetlig opplevelse av kristen tro og liv. I tillegg har vi fått en stor og mangfoldig ny profesjonsgruppe av ”trosopp-lærere” som tilfører kirken faglige og mennes-kelige ressurser og innsats.

KIFO (Institutt for kirke-, religions- og livs-synsforskning) leverte i 2015 en forsknings-rapport som sier at ”de som uttrykker størst til-fredshet med trosopplæringsreformen, synes å være de som ser den som en mulighet til å utvikle og forbedre også de andre delene av menighetens virksomhet”. Samtidig avslører rapporten at tros-opplæringsutvalg bestående av frivillige og re-presentanter for menighetsrådene kun er aktive i én av fire menigheter, og at mye av trosopp-læringen mange steder fungerer mest som en profesjonell ”satellittvirksomhet” i forhold til resten av menighetsarbeidet.

GODE SYNERGIEFFEKTER

I styringsgruppa for trosopplæringsreformen sin rapport fra forsøks- og utviklingsfasen (2003–2008) ble kritiske faktorer for en fornyet trosopp-læring presentert. Der ble poengtert viktigheten av å ”skape naturlige og strategiske relasjoner mellom tidsavgrensede tiltak og det kontinuerlige arbeidet i kirkens barne- og ungdomsarbeid”. Videre kom gruppa under ledelse av biskop Helga H. Byfuglien, med klare anbefalinger nett-opp når det gjaldt forholdet mellom Den norske kirke og organisasjonene:

”Organisasjonene har både en kompetanse, et or-ganisasjonsapparat og en vilje til å spille en rolle i videreutviklingen av kirkens trosopplæring. Det er tjenlig at dette tydeliggjøres i ny plan for tros-opplæring, og at det søkes et nært samarbeid med disse organisasjonene både lokalt, regionalt og sentralt. Det er naturlig når det opprettes lag og foreninger i det kontinuerlige arbeidet i menig-hetene, at disse meldes inn i en nasjonal organi-sasjon. Dette gir et nettverk og tilgang til mate-riell og ressurser.”

Denne linjen bør nå følges langt sterkere enn hva praksis har vist siden styringsgruppas rapport for snart 10 år siden. Kirken har i stedet valgt å bygge opp en profesjonell barne- og ungdoms-organisasjonsliknende virksomhet på sentralt og regionalt nivå. Her er det gjort og gjøres det mye godt arbeid, blant annet utviklingen av program-konsepter for ulike breddetiltak (f.eks. Lys Våken, Tårnagenthelg, Kode B m.m.). Substansielt og metodisk er dette imidlertid til forveksling likt mye av det KFUK–KFUM lenge har vært aner-kjent for i vårt programarbeid, og det er grunn til å spørre om mye av dette oppfyller forutset-ningen om trosopplærings ”annerledeshet” i forhold til innholdet i tradisjonelle kristne barne- og ungdomsarbeidet. Men aller viktigst er det å merke seg at denne organiseringen er en svært kostbar løsning for kirken, med manglende frivil-lige nettverk og deltakelse, samt begrenset faglig kompetanse.

I fortsettelsen bør dette endres. Heldigvis er det også mange gode og levende eksempler på en annen strategi. Det er der prostier og lokale men-igheter velger å samhandle tett med KFUK–KFUM eller andre organisasjoner slik at kon-tinuerlig arbeid og punktuelle breddetiltak virker sammen, og det oppstår gode synergieffekter:

1. Gjennom f.eks. våre ledertreningsprogram-mer MILK (for fjorårskonfirmanter) og ”Leder i Vekt” (treårig kurs for ungdom i videregåendealder), Ten Sing-seminar, ut-vekslingsprogrammer og folkehøgskoler re-krutteres og utrustes lokale unge medarbei-dere.
2. Gjennom deltakelse på våre leirer og festi-valer, og ofte ”skreddersydd” kurs og fag-dager, blir det mulig for mange lokalmenig-heter å gjennomføre mye de alene ikke har ressurser eller bemanning til.
3. Gjennom å organisere sitt kontinuerlige ar-beid i KFUK–KFUM, får menighetene en forutsigbar økonomisk driftsstøtte, tilgang på viktig programstoff og avgjørende bistand fra ansatte og frivillige.
4. Viktigst er kanskje den større sammenhen-gen barn og ungdom også blir en del av og kan identifisere seg med – både nasjonalt og

globalt – noe som for mange er avgjørende for deres videre trosliv som unge voksne.

5. Det er dessuten stadig en kjensgjerning at ingen andre sammenhenger rekrutterer så bredt til kirkelige utdanningsløp og yrkesliv som en oppvekst i et organisert kristent barne- og ungdomsarbeid.

Et konkret eksempel: KFUK–KFUM i samarbeid med Skøyen menighet i Oslo fikk tildelt midler i år til utvikling av et breddetiltak knyttet til påsketiden som kan gjennomføres i kombinasjon med kontinuerlig arbeid. Resultatet er påskemusikalen ”Stå opp” for 10–13-åringene, skrevet av Hans Olav Baden og Torbjørn Torp Nilsen. Ett eller flere tweenskor kan bruke våren på å øve inn sanger og eventuelt musikalelementer fra ”Stå opp”. Så kan de være med på en av de første helgene etter påske, hvor flere barn kan inviteres. Breddetiltaket kan her enten være at man lærer og synger noen sanger sammen, eller at man bruker fortelling, bordkonkurranse eller rebusløp, eventuelt at man gjør begge deler. Tweenskoret kan ha sin konsert samme helg, noe mange allerede har i påsketiden (mai). Slik kan også deltakerne på breddetiltaket bli kjent med tweensarbeidet og bli ønsket velkommen inn i det. Breddetiltaket isolert er tenkt gjennomført med en fire timers samling lørdag og deltakelse på gudstjeneste søndag. ”Stå opp” vil bli lansert på Trosopplæringskonferansen i år.

EN NY RYDDIGHET

Den norske kirkes samtidige bredde og enhet er i historisk perspektiv et resultat av det mangfoldige organisasjonslivet. Det har gitt kirkens medlemmer anledning til å tilhøre hver sine miljøer og fløyer innen samme kirke. Det har vært mulig å møtes om ord og sakrament i kirken om formiddagen for så å kunne søke til hver sine bedehus om kvelden sammen med meningsfeller og likesinnede. Slik har det organiserte mangfoldet lenge vært den beste garantien for kirkens enhet.

Dette bildet er for lengst i ferd med å slå sprekker. Det er to hovedårsaker til dette:

1. Først og fremst at stadig flere organisasjoner og lag har valgt å markere avstand og forbe-

hold overfor Den norske kirke, eller har utviklet en mer uklar teologisk og konfesjonell profil. I den første kategorien finner vi dem som velger å opprette egne trossamfunn, så som Norsk Luthersk Misjonssamband og Indremisjonsforbundet. En variant er de som danner sine egne forsamlinger/”valgmenigheter” parallelt med kirkens soknestruktur, så som Normisjon med f.eks. IMI-kirken, Storsalen og Norkirken. I den andre kategorien finner vi både gamle, etablerte organisasjoner og nyere bevegelser som har en mindre konsistent og tydelig evangelisk-luthersk profil, og orienterer seg gjerne mot mer frikirkelige og karismatiske retninger, så som KRIK (Kristen Idrettskontakt), Skjærgårdsgospel, Ny Generasjon, Soul Children og Oase-bevegelsen.

2. Den andre årsaken er ”arbeidskirken”, arenaen for det som tidligere ”skjedde på bedehuset” i det selvstendige foreningslivet. Etter modell fra amerikansk kirkeliv fungerer mange av Den norske kirkes menigheter som selvstendige lokale organisasjoner. Deres mål er å drive en åpen aktivitetskirke uka gjennom, med en ansatt ”kirkestab” som bemanning og menighetsrådet som styre. Innenfor disse arbeidskirkemenighetene finner vi også to kategorier: Det er de som er bevisst på å organisere deler av sitt arbeid i nasjonale organisasjoner, og de som velger å la sin virksomhet stå helt på egne bein uten å ha tilhørighet i noen større sammenheng.

Tiden er inne for en ny ryddighet. Fortsatt bør selvsagt ”alle gode krefter” ønskes velkommen som deltakere i kirkens romslige arbeidsfelleskap. Fortsatt bør også den varierende norske ”kirkegeografi” tas på alvor og godartede naboer mellom kirke og bedehus pleies og videreutvikles. Samtidig gjør den aktuelle situasjon at tiden er moden for å formalisere et nærmere og mer forpliktende samarbeid mellom Den norske kirke og enkelte organisasjoner og institusjoner.

Innen kirkefaglig utdanning og veiledning er dette allerede langt på vei realisert gjennom ulike avtaler og planer for samhandling mellom Den

norske kirke og utdanningsinstitusjonene. På det diakonale feltet likeså, hvor det fra gammelt av er innarbeidet en god praksis med at selvstendige diakonale aktører som Kirkens Bymisjon, Kirkens Sosialtjeneste og Kirkens SOS er kirkens forlengede armer. Siden 1993 har Samarbeidsrådet for menighet og misjon (SMM) regulert samvirke mellom den offisielle kirke og et knippe av misjonsorganisasjonene. Også Sjømannskirken og Kirkens Nødhjelp har fått formaliserte og avklarte relasjoner til Den norske kirke når det gjelder kirkens betjening av nordmenn i utlandet og kirkens bistandsengasjement. Nå gjenstår en mer formalisert avklaring når det gjelder kirkens trosopplæring, barne- og ungdomsarbeid, samt arbeid blant studenter/unge voksne, gruppen 0–26 år.

KIRKENS UNGE / KFUK–KFUM

KFUK–KFUM er en del av det globale økumeniske fellesskapet i YWCA og YMCA. I Norge har vi imidlertid vår primære kirkelige og teologiske forankring i Den norske kirke. På stadig nye måter har KFUK–KFUM gitt barn og ungdom tilhørighet i den lokale menighet og fostret nye generasjoner til aktiv tjeneste i kirke og samfunn, lokalt og globalt. Slik skal det fortsette.

Vi forholder oss uforbeholdent til Den norske kirke, vel vitende om at 80–90 % av vårt lokale barne- og ungdomsarbeid skjer innen rammene av Den norske kirkes menigheter. Vår selvforståelse er derfor at vi er kirkens barne- og ungdomsarbeid, slik vi også mange steder blir regnet med som en helt avgjørende partner i arbeidet. Litt uhøytidelig sagt er det ingenting av det KFUK–KFUM står for, som ikke nå er vedtatt av Kirkemøtet.

For videreutviklingen av kirkens trosopplæring og menighetenes kontinuerlige barne- og ungdomsarbeid, for å sikre en mer systematisk lederopplæring og nødvendig styrking av kirkens konfirmantarbeid, for å øke det kirkelige engasjementet blant eldre ungdom og unge voksne, samt sikre rekrutteringen til kirkefaglig utdanningsløp og yrkesliv bør det nå inngås et nærmere og mer forpliktende samarbeid mellom Den norske kirke og KFUK–KFUM, lokalt, regionalt og nasjonalt.

Herved er invitasjonen gitt kirkens ledelse ved bispemøtet og kirkerådet. La oss drøfte mulige veier å gå. KFUK–KFUM bør blir kirkens hovedsamarbeidspartner for arbeid blant unge mennesker. Gjennom en gjensidig forpliktende og langsiktig samarbeidsavtale kan vi etablere Kirkens Unge/KFUK–KFUM (Den norske kirkes barne- og ungdomsarbeid).

Det er også andre organisasjoner – med mer avgrenset arbeid og spesifikke mål – som Den norske kirke kan fornye samarbeidet med i samme omgang, så som Søndagsskoleforbundet, Ung Kirkesang og NMS U (Det Norske Misjonsselskaps Barne- og Ungdomsorganisasjon). Og det er barne- og ungdomsorganisasjoner med en mer differensiert lojalitet overfor Den norske kirke som det også gjelder å ivareta en ryddig og konstruktivt relasjon til, så som Acta (Barn og unge i Normisjon) og NML Ung (Norsk Luthersk Misjonssamband sin barne- og ungdomsorganisasjon).

EN NY ENTUSIASME

Organisasjonsfloraen er stor – mer eller mindre innen Den norske kirke. Det gjelder ikke å betrakte hverandre som konkurrenter. Og fra kirkens side gjelder det ikke bare å sitte stille i kirkeskipet av frykt for å favorisere noen og komme i unåde hos andre. Det er mennesker og oppgaver nok til alle. Dessuten er dagens organisasjonskart mest av alt et komplementært fellesskap av aktører med hver sine profiler og oppdrag. Det er ingen grunn til ikke å glede seg over hverandres gode resultater og søke å legge til rette for at andre lykkes.

KIFO leverte i 2014 en annen vesentlig rapport, "Profesjonalisering og frivillighet, om trosopplæringsreformen og samarbeid mellom Den norske kirke og de kristne organisasjonene". Denne viser, blant mye annet, at det er lettere å rekruttere frivillige til kontinuerlig arbeid enn til enkelttiltak. Lokalt eierskap og frivillig mobilisering henger sammen. Tilhørigheten i et lokalt miljø som samles regelmessig, hvor den enkelte blir sett og utfordret, er helt avgjørende. Det samme er verdien av å tilhøre en større sammenheng utover den lokale kontekst. Økt sekularise-

ring og større religiøst mangfold tydeliggjør viktigheten av overbevisning og engasjement må forankres hos den enkelte.

Alt ligger til rette for en ny entusiasme, en ny giv gjennom en mer formålstjenlig fordeling av ansvar og en mer dynamisk samhandling. Nå som Den norske kirkes bevilgningsregime endres fra 2017, må uansett organiseringen av trosopp-læringen og forholdet til kontinuerlig arbeid dis-

kuteres. Dersom vi er tilstrekkelig bevisst på hva vi vil, gir mye seg selv når det gjelder hvordan, på bakgrunn av de mange erfaringer som er gjort, og de aktuelle rammevilkår. Målbevissthet og gjennomføringsevne springer ut av et engasjement og en entusiasme som er overordnet kirkepolitisk prestisje. Vi håper Den norske kirkes ledelse tar imot vår invitasjon.

luther

Kari Fure
FLUKTEN FRA SYRIA OG IRAK
199,-

Flere millioner mennesker flykter fra sine hjemland i Midtøsten. Blant disse er det mange kristne. De drives vekk fra områdene der den kristne kirke først etablerte seg. Slik kuttes kirkens røtter.

I *Flukten fra Syria og Irak* forteller Kari Fure om møter med mennesker som står midt i dramaet. Hun har snakket med flyktninger og kirkeledere, politikere og personer som risikerer livet for å hjelpe – og orientalske kristne som starter et nytt liv i Tyskland, Sverige og Norge.

Fure setter enkeltskjebnene inn i en politisk og historisk sammenheng. Hun drar linjene til folkemordet i Tyrkia for hundre år siden, og spør hvorfor de religiøse motsetningene i Syria og Irak ble så dype. Fure har også møtt folk som drømmer om trygghet i en selvstyrt provins for kristne og andre minoriteter på Ninive-sletta i Nord-Irak.

Les den spennende historien!

www.lutherforlag.no

SJØMANNSKIRKEN OG DEN NORSKE KIRKE

AV GENERALSEKRETÆR ØRNULF STEEN
OST@SJØMANNSKIRKEN.NO

Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet utfører sin tjeneste for nordmenn i utlandet på oppdrag fra Den norske kirke (DnK). Dette går tilbake til etableringen for 152 år siden. Om oppdraget ikke var uttalt fra kirken på den tiden på samme måte som i dag, viste man det ved å sende prester i DnK til tjenesten blant sjøfolk i fremmede havner. Fra begynnelsen var derfor også det kirkelige tilsynet Bjørgvin biskops ansvar. Slik er det fortsatt.

Sjømannskirken har en klar bevissthet om å være en frivillig organisasjon. På den tiden Sjømannskirken ble etablert, var det vanlig at man startet egne arbeidslag for å ta seg av nye og spesielle utfordringer. For Sjømannskirkens vedkommende tenker vi at dette fortsatt er en god måte å organisere arbeidet på. Det gir et godt handlingsrom for en mangfoldig virksomhet som må være fleksibel i forhold til de mange ulike kontekster vi opererer i. Allerede da man etablerte seg i Leith i Skottland i 1864, skjedde det i nær kontakt med stedlig norsk næringsliv og med utenriktjenesten. Sjømannskirkens tjeneste i utlandet går videre enn det som oppdraget fra DnK dreier seg om. Vi er en virksomhet som har et særskilt beredskapsansvar for å bidra til trygghet for nordmenn i utlandet ved ulykker, livskriser, eller andre krevende situasjoner. I dette forholder vi oss til mennesker i alle aldre og i ulike livssituasjoner. Oppdraget bekrefte i dag av en egen samarbeidsavtale med Utenriksdepartementet. Det bekrefte også av 230 beredskapsavtaler med norskeid næringsliv rundt i verden. Sjømannskirken har en særskilt kompetanse på kriseberedskap. Vi utvikler også faglig samarbeid med dia-

konale virksomheter. Vi er forankret i en kirkelig selvforståelse; nettopp derfor arbeider vi i respekt for mennesker av ulikt livssyn og ikke minst i respekt for den situasjonen som den enkelte befinner seg.

Sjømannskirken betjener nordmenn i utlandet uavhengig av kirketilhørighet eller annen livssynsmessig tilhørighet. Derfor har vi også en dialog med Norges Kristne Råd (NKR) om vår tjeneste blant nordmenn med annen kirkelig tilhørighet enn DnK.

DET FORMELLE GRUNNLAGET

På Sjømannskirkens generalforsamling i 1976 sa man ja til henvendelsen fra Den norske kirkes bispemøte om å ta det folkekirkelige ansvaret for betjening av nordmenn i utlandet. I 1989 bekrefte Kirkemøtet oppdraget til Sjømannskirken, og Sjømannskirken aksepterte dette. Som en følge av dette føyde man til navnet *Norsk kirke i utlandet*. I Sjømannskirken hadde man vært opptatt av både sin selvstendighet og sin opprinnelige målgruppe, sjøfolkene, og så samtidig at oppdraget fra Den norske kirke stemte med det man opplevde av utfordringer rundt omkring i verden.

Ordningen innebærer også at DnK har tre representanter i Sjømannskirkens generalforsamling, at Sjømannskirkens årsrapport mottas og behandles av Kirkemøtet, og at generalsekretær har talerett i Kirkemøtet i forbindelse med dette.

Allerede i Sjømannskirkens grunnregler § 1 slås det fast at ”Alle kirkelige handlinger skal utføres etter Den norske kirkes liturgi og ordninger”. I de senere års uenighet om vigsling av

homofilt samboende personer til tjeneste i DnK har Sjømannskirken fattet et vedtak om å følge de ordninger som DnK kommer frem til. Når det gjelder vigsel av likekjønnede par gir det seg gjennom henvisning til § 1 i våre grunnregler at det også vil bli innført på linje med det som skjer i DnK.

SELVSTENDIG OG FRIVILLIG ORGANISASJON

Sjømannskirken er en selvstendig og frivillig organisasjon. Selvstendigheten kommer til uttrykk gjennom de styrende organer, både i Norge og i utlandet. Frivilligheten er tydelig gjennom den store frivillige innsatsen som finner sted både i Norge og i utlandet. Et annet tegn på frivilligheten er at organisasjonen samler inn ca. 63 % av organisasjonens totale budsjett gjennom gaver fra enkeltpersoner, fra menigheter og gjennom avtaler med næringslivet om levering av beredskapstjenester. Det er avgjørende for organisasjonen og dens selvforståelse å opprettholde alle disse aspekter ved frivilligheten.

FREMTIDEN

Ledelsen i DnK understreker at DnK er den samme selv om relasjonen til staten endres. I Sjømannskirken ser vi ikke endringer i vår relasjon til DnK som følge av endringene i forholdet mellom kirke og stat. Vi er tvert imot opptatt av å fortsette det gode samarbeidet og som spesialorganisasjon å følge med i utviklingen på en slik måte at vi er i stand til stadig å nytolke hva vårt oppdrag som Sjømannskirke – Norsk kirke i utlandet skal være.

Hegstad skriver i sin leder at noen av stridstemaene i DnK kan føre til at organisasjoner vil ha en løsere tilknytning til DnK. Det skal bemer-

kes at dette er ikke en ny situasjon. Historien viser flere stridstema der organisasjoner har markert avstand til utviklingen i DnK. I de tilfeller disse organisasjonene representerer kjerneoppgaver for en kirke, kan situasjonen bli utfordrende. Hegstad spør om DnK i en slik situasjon skal bygge opp egen virksomhet eller sørge for å formalisere forholdet til organisasjoner og institusjoner. DnK bør strekke seg langt i forhold til andre arbeidslag som ønsker et nært og avtalt samarbeid. Det må skje gjennom uttrykt gjensidig avhengighet og gjensidig respekt. Begge parter må ha en forståelse av seg selv der man er tydelige på egne mål og at man utfører deler av totaliteten i oppdraget. Dette kommer til uttrykk gjennom avtalt og målrettet samarbeid med organisasjoner og virksomheter som vil være sammen med DnK i det store, felles oppdraget. Sagt på en litt annen måte, i den grad selvforståelsen hos samarbeidende organisasjon er å være en spesialisert kirkelig virksomhet, bør DnK søke samarbeidet i erkjennelse av en spesialkompetanse som man som fellesskap nyter godt av. I den grad en organisasjon utvikler seg i retning av eget kirkesamfunn eller omtaler DnK som en kirke man ikke har tillit til, som representerer vranglære eller liknende, er rommet for det nære samarbeidet borte, og økumeniske holdninger og kjøreregler kommer til anvendelse.

Sjømannskirkens holdning er klar. Vi ønsker å bære videre et godt og nært samarbeid med Den norske kirke basert på oppdraget om å være kirke for nordmenn i utlandet. Vi gjør det som en livsnær kirke som skaper rom for tro og samfunnsengasjement, som en oppsøkende kirke som alltid vurderer hvor det er behov for oss, og som en omsorgsfull kirke som bidrar til livsmestring.

KYRKJA OG DIAKONHJEMMET

AV IDAR MAGNE HOLME, FORSTANDAR/ADMINISTRERANDE DIREKTØR, DIAKONHJEMMET
HOLME@DIAKONHJEMMET.NO

Kyrkjeskippnaden er i endring. Banda mellom kyrkje og stat vert løyst, samstundes som Den norske kyrkja framleis er gitt ei særstilling som folkekyrkje. Dette er dei juridiske rammene. Dersom Den norske kyrkja skal ivareta denne funksjonen i framtida, må dette fyllast med innhald. Då må kyrkja ut frå sin eigenart og sin misjon framstå som ei opa og inkluderande kyrkje som er relevant og viktig for menneske i vårt moderne livssynsopne samfunnet. Eg er trygg på at Diakonhjemmet så vel som dei andre diakonale institusjonane vil vera med og fremja denne kyrkja si rolle i vårt folk.

Historisk sett var det viktig for Diakonhjemmet å markera at me som institusjon var i, men ikkje under Den norske kyrkja. Konfesjonelt er Diakonhjemmet tufta på kyrkja sitt vedkjenningsgrunnlag. Vedtektene for Diakonhjemmet seier også i dag at ”Diakonhjemmet er en selvstendig diakonal institusjon innenfor Den norske kirke, og virksomheten skal bygge på Bibelen og Den norske kirkes bekjennesskrifter”, ei formulering som markerer både tilhøyring og sjølvstende. Kyrkjerådet innstiller også ein kandidat til hovudstyret for Diakonhjemmet.

VID vitskaplege høgskole som Diakonhjemmet er majoritetsigar i, har løyst opp på denne konfesjonelle bindinga, då Metodistkyrkja gjennom Betanien, Bergen, er medeigar i VID. Vedtektene sin § 3 seier at VID er ”en kirkelig og verdibasert høgskole som baserer sin virksomhet på den kristne tro slik denne er gitt oss i Bibelen og de tre oldkirkelige bekjennelser. Høgskolen er økumenisk og bygger på den kirketilhørigheit som eierne representerer.”

I strategiplanen for Diakonhjemmet står det at ”Diakonhjemmet skal bidra til å realisere kirkens mål om å være en tjenende kirke”. Dette vil ein frå vår side m.a. medverka til gjennom samarbeid med kyrkja nasjonalt og lokalt for å skapa ein arena for diakonal nyttenking og praksis. Det var slik i godt samsvar med dette når me stilte utgreiingskapasitet til disposisjon for kyrkje/helse-spørsmålet som var kyrkjemøtesak i 2015. Endå viktigare er det at det er nedfelt i formålet til Diakonhjemmet at me skal utdanna til diakonteneste. VID vitskaplege høgskole har utvida dette. VID skal utdanna både til diakon- og presteneste m.a. for Den norske kyrkja, og ein skal samarbeida med kyrkje og samfunn om utdanning, forskning og utvikling.

Frå Diakonhjemmet si side opplever me eit nært og godt forhold til kyrkja. Kyrkjerådet brukar kompetansepersonar frå Diakonhjemmet i ulike samanhengar, og me ser gjerne at dei gjer meir av det. Diakonhjemmet med sine meir enn 2200 tilsette – eit tal som vil auka i tida som kjem – har på same måte som dei andre diakonale institusjonane tung kompetanse innan mange område med relevans for kyrkja.

Kyrkja er i sterk endring. Når kyrkja vert eit eige rettssubjekt og disponerer eigne budsjett, vil det kunna opna for nye høve til å utvikla forpliktande samarbeid. Med det ynskjer me også å utfordra kyrkja til å tenkja gjennom kva dei vil med, og kva dei ynskjer at dei diakonale institusjonane skal gjera. Den frie folkekyrkja, trur me, har trong for også å spela på dei kompetansmiljøa dei diakonale institusjonane representerer. Helse, utdannings- og omsorgstenestene dei dia-

konale institusjonane representerer, vert forstått både viktige og relevante for folk flest. Grenseflata mellom kyrkje og folk er viktig for at framtidens folkekyrkje skal vera open og inkluderande. Det er ikkje noko alternativ for kyrkja å lukka seg inne i seg sjølv, og i det heilage rommet forvalta ord og sakrament.

Dette betyr ikkje noka endring i det organisatoriske forholdet mellom Den norske kyrkja og dei diakonale institusjonane. Etter vårt syn har det vist seg som ein god og langsiktig modell at me er ei sjølvstendig stifting. Men innanfor dette regimet er det rikeleg høve til å utvikla formalisert samarbeid om prosjekt og utviklingsoppgåver.

luther

Harald Hegstad
GUD, VERDEN OG HÅPET
INNFORING I KRISTEN DOGMATIKK
379,-

Hvem er Jesus Kristus? Hva betyr det at mennesket er skapt i Guds bilde? Hva kjennetegner det kristne fellesskapet? Dette er bare noen av de spørsmålene en grunnbok i dogmatikk forsøker å besvare. Boken behandler de

ulike temaene med utgangspunkt i Bibelen, redegjør for hvordan kirkens lære har blitt formulert gjennom historien og drøfter hvordan kristen tro best kan formuleres i dag.

Boken tar utgangspunkt i luthersk kirkelig tradisjon, men i større grad enn tidligere fremstillinger reflekterer boken over dagens økumeniske situasjon. Alle som vil ta et dypdykk i kristen tro, vil ha stor glede av boken.

Denne boken er et viktig og solid bidrag til studiet i dogmatikk. Boken anbefales som en oppdatert og gjennomarbeidet innføring i hovedtrekkene i kristen tro og lære.

Jan-Olav Henriksen, professor i systematisk teologi, Det teologiske Menighetsfakultet.

Gud, verden og håpet gir en god innføring i hva evangelisk-luthersk kristen tro kan være i dagens norske kontekst. Klart strukturert, godt valgte problemstillinger, rik på troens forankring i Skriften og informert av nyere økumenikk. Et godt valg for førsteårsstudenter i teologi/religion eller andre med interesse for skolerings til kirkelig tjeneste.

Gunnar Innerdal, førsteamanuensis i systematisk teologi, NLA Høgskolen

www.lutherforlag.no

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET OG DEN NORSKE KIRKE

AV REKTOR VIDAR L. HAANES
VIDAR.L.HAANES@MF.NO

MFS UAVHENGIGHET

Det teologiske menighetsfakultet (MF) har helt fra stiftelsen i 1907 vært selveiende og uavhengig. De fleste ikke-statlige teologiske utdanningsinstitusjoner eies og styres av kirker og kirkesamfunn. Den modellen MFs stiftere valgte, har fortsatt bærekraft, i den forstand at man bevisst valgte en organisering som ikke ga formelt eierskap eller styringsrett fra verken staten eller Den norske kirke. Dette er en velegnet modell for en institusjon som driver med kirkelig utdanning på universitetsnivå. Et seminar eller høyskole som eies av et kirkesamfunn, vil lett oppleve press mot akademisk frihet i teologisk forskning. På den annen side har høyskoler og universiteter et klart mandat til å utdanne til yrker og tjenester, til beste for samfunnet. Man kan ikke drive høyskole uten tanke på det arbeidslivet man utdanner til. For MFs vedkommende er da Den norske kirke vår viktigste samarbeidspartner, eller "stakeholder" (som vi ikke har noen god norsk oversettelse av). Som privat institusjon kan vi dessuten velge å kombinere økumenisk åpenhet og en konfesjonell forankring. Det forutsetter et godt og tillitsfullt samarbeid om både våre kirkelige profesjonsutdannelse, etter- og videreutdanning og vår forskning og fagutvikling. Kirkelig kontroll og overstyring av en akademisk institusjon ville være lite ønskelig, mens samarbeid er både nødvendig og viktig.

TEOLOGISK UTDANNING I EN FRI FOLKEKIRKE

Prosessene vi har sett i DnK de senere år, er ikke nye. For hundre år siden var det mange i kirken

som arbeidet intenst for å omgjøre statskirken til en fri folkekirke. I 1907 stiftet Sigurd Odland, Absalon Taranger, Bernt Støylen og Hartvig Halvorsen et *Kirkeparti* med det formål å arbeide for en fri folkekirke. Organisasjonsbladet *Indremissionæren* ble nå omgjort til *Kristelig Ugeblad*, Kirkepartiets eget organ. Personer som ble valgt til Stortinget med støtte fra Kirkepartiets velgere, ble sentrale støttespillere i den politiske kamp som lå bak opprettelsen av MF i 1908, og kampen om eksamensrett fra 1910 til 1913.

En grunntanke i reformbevegelsen var at kirken fortsatt skulle være en folkekirke. Den skulle nok løses fra Staten, men ikke fra folket. *Kirkens egenskap av folkekirke bevares derved, at den omfatter alle landets indvaanere som er døpt i folkekirken og ikke uttrykkelig har meldt sig ut av den.* Folkekirken skulle være fri og selvstyrende.

Det var i denne perioden et intenst arbeid for kirkereformer, men ved Det teologiske fakultet var man urolig for at det kristelige lekfolk skulle få for stor innflytelse dersom kirken ble fri, og at kirkens åpenhet ville sikres langt bedre under statlig styre. Arbeidet for å bygge opp en alternativ presteutdanning var en viktig del av reformarbeidet. MF var for de fleste av dens støttespillere tenkt som et utdanningsentrum i en ny, fri folkekirke.

"Kirkekommisjonen av 1908" avgav i 1911 *Indstilling IV angaaende den norske kirkes organisasjon*. Mindretallet som besto av Abs. Taranger, lensmann G. Gerhardsen og Bernt Støylen, kom med en egen betenkning til støtte for fri folkekirke. Flertallet ville beholde statskirken, støttet av professor Lyder Brun (TF) og emissær/stor-

tingsmann Andreas Lavik.

I 1915 ble det avstemning blant annet i herredsstyret og amtsstyret, og resultatet viste at tanken om fri folkekirke hadde *lidt et knusende nederlag*, som Terje Ellingsen skriver. Absalon Taranger, reformsakens fremste talsmann, mente at nederlaget skyldtes den energiske motstand den frie folkekirke hadde møtt fra de moderne teologer på den ene side og fra Kinamisjonsforbundet (Misjonssambandet) på den annen side. Men det er lite tvil om at Staten ikke ønsket frihet for kirken, da en slik frihet ikke gagnet den personlige, religiøse frihet. Etter dette døde Kirkepartiets virksomhet bort. Men Det teologiske Menighetsfakultet levde videre, med nyvunnet eksamensrett, som et varig resultat av denne kampen som handlet både om teologi og kirkeordning.

CALMEYERGATELINJEN

Det var også tidligere viktig for MF å ha gode relasjoner til Den norske kirke. Selv under det opphetede møtet i Calmeyergatens misjonshus der representanter for de frivillige organisasjoner vedtok ikke å ha frivillig samarbeid med liberale teologer, og derved ikke formelt samarbeid med kirken og den lokale prest, var MFs lærere uenige. Hallesby var en varm tilhenger av Calmeyergate-profilen, mens professorene Olaf Moe og D.A. Frøvig i tillegg til Gabriel Skagestad (som ble MFs første praktikumsrektor får år senere) var imot og ville ikke skrive under protokollen. Samtidig har MF til en viss grad fulgt Calmeyergate-prinsippet ved at man gjennom selvsupplering valgte inn kristne ledere i Forstanderskapet, som man hadde tillit til. Men man har samtidig hatt tung geistlig dominans i Forstanderskapets ledelse. Fra 1908 til 2016 har det vært i alt 18 ordførere i Forstanderskapet, seksten geistlige og to lekmenn (Hans Høeg 1938–47 og Eivind Osnes 1986–92). Tolv har vært biskoper; de fem siste var Halvor Bergan, Ole D. Hagesæther, Olav Skjevesland, Ole Chr. Kvarme og Helga H. Byfuglien.

ENDRINGER DE SISTE 15 ÅR

I 2005 ble det innført ny felles lov for private og statlige universiteter og høyskoler, med den kon-

sekvens at institusjonens styre skulle være øverste organ og samtidig ha ansatte- og studentrepresentasjon. Forstanderskapet mistet nå den posisjon det hadde hatt fra starten som øverste organ, ansvarlig for økonomi, tilsetninger og for oppnevning av det rent eksterne styret. Etter dette valgte Forstanderskapet, etter nominasjon fra en valgkomité, de seks eksterne medlemmene av styret samt forvaltet grunnreglene.

I år skjer nye endringer. Heretter må private høyskoler være organisert enten som stiftelse eller som aksjeselskap. MF har vært organisert som ”annen juridisk person”. Fra og med 1. juli i år er MF blitt en stiftelse, og Forstanderskapet har lagt ned seg selv. MF har etablert et råd for samarbeid med arbeidslivet, bestående av representanter fra bispemøtet, kirkerådet, KA og noen av de kristne organisasjonene.

Det er også vedtektsfestet en valgkomité bestående av tre medlemmer utpekt av styret, ett medlem av og blant bispemøtet og ett medlem fra kirkerådet, samt én MF-ansatt og én student. Det er faktisk første gang Den norske kirke formelt oppnevner representanter til MFs ledende organer, og dette må ses i sammenheng med at Den norske kirke nå er blitt en fri folkekirke, slik MFs fedre arbeidet for i 1908.

Noen har kommentert kritisk at Kirkerådet og Bispemøtet i Den norske kirke får oppnevne medlemmer til MFs valgkomité. Dette sies å være historiens ironi, MFs tilblivelse tatt i betraktning. Selv ser jeg den forsiktige, men likevel formelle tilknytningen til Den norske kirke som en oppfølging av MFs fremtidsutsikter som vi finner allerede hos MFs stiftere. De samme stiftere holdt fast ved at MF ikke skulle være en bibelskole eller et kirkelig seminar, men nettopp en institusjon på universitetsnivå. Kirken trenger uavhengige teologiske utdanningsinstitusjoner for å sikre også teologiens kritiske funksjon. Det trengs en stadig teologisk samtale om utfordrende spørsmål i vår kirke. Denne samtalen skjer også mellom lærerne på MF. Tanken om at alle MF-lærere skulle ha samme oppfatning i omstridte teologiske og samlivsetiske spørsmål som har preget Den norske kirke de senere år, er rent utopisk, om man da ikke skulle innføre meningstvang og slik undergrave akademisk frihet i enhver for-

stand av ordet. En større teologisk og økumenisk bredde på MF er ikke et resultat av at våre lærere følger med strømmen i Den norske kirke. Det skal være frihet ved MF. Samtidig har MF et tydelig fundament og en historie som forplikter. Man kan legge merke til at MFs nye vedtekter har bevart § 1, at MFs verdigrunnlag er ”den kristne tro slik den kommer til uttrykk i Bibelen og Den norske kirkes evangelisk-lutherske bekjennelse”, og både teologi og prestetjeneste er nevnt særskilt under MFs formål.

MF OG DEN NORSKE KIRKE I DAG OG FREMOVER

Utviklingen de senere år har ført til tettere relasjon mellom MF og DnK, på både utdannings- og forsknings-siden. MF utdanner nå både prestes, kateketer, diakoner og trosopplærere. Det er langt tettere samarbeid med kirken om kirkelig utdanning nå enn tidligere, blant annet gjennom ”Veien til prestetjeneste”, et program som løper parallelt med teologistudiet og har til hensikt å

forberede studentene til ordinasjon og tjeneste som prest. Trosopplæringsreformen, med utlysning av prosjektmidler, samt MFs satsning på utdanning av trosopplærere og forskning på feltet, har også ført til langt tettere samarbeid enn tidligere. Det samme gjelder vår satsning på menighetsutvikling, og i den sammenheng samarbeid med en rekke enkeltmenigheter og bispedømmer. Videre kunne nevnes MF-ansatte som deltar i kirkemøtet, bispedømmeråd og menighetsråd, Teologisk Nemnd og andre komiteer under Mel-lomkirkelig råd, styrer og råd i en rekke kristne organisasjoner.

MFs kandidater fyller nå et flertall av stillingene i kirken, både prestes, diakoner og kateketer, og for tiden er samtlige biskoper utdannet ved MF. Det skulle bare mangle at MF og Den norske kirke ikke bevarte og videreutviklet et godt samarbeid. Jeg ser ikke for meg endringer i forholdet mellom DnK og MF i tiden fremover, snarere en videreføring av den gode relasjon vi nå har.

luther

Tonje og Dag W. Haugeto Stang

TID FOR TO

299,-

Med visdom, erfaring og en solid dose humor leder Tonje og Dag oss gjennom råd og prinsipper for hvordan parforholdet best kan ivaretas og styrkes. Ukentlige lesestykker og samtale spørsmål gjør boken til en sørvisstasjon for par som ønsker å skape en fast rytme på ”vår kveld” i hverdagen, med

tid og rom for fruktbare samtaler. Boken kan med fordel gis som gave, og er rikt illustrert av Lars Aurtande.

Tonje og Dag W. Haugeto Stang har holdt samlivskurs i en årrekke og har lang erfaring som foredragsholdere og samtalepartnere.

Boken er et glimrende redskap i parterapi eller en gave til brudeparet.

www.lutherforlag.no

SVIKTER JUBILEET I 2017 REFORMASJONENS HOVEDANLIGGENDE?

AV JOSTEIN ÅDNA
JOSTEIN.ADNA@VID.NO

Kjell Arne Morland bidrar med sin artikkel ”Reformasjonsjubileet – blir hovedsaken fortiet og undergravd?” i LK 14/2016, s 205–209, til nerve og temperatur i debatten om det forestående reformasjonsjubileet. Han mener at selve den lutherske reformasjons hovedsak – Skriften alene som kirkens og den enkelte troendes urokkelige autoritet – forties i de jubileumsmarkeringer som er planlagt, og undergraves i teologi som heies frem under oppløpet mot jubileet. Jeg har absolutt sans for Morlands etterlysning av ”Bibeltroskap er ikke til salg” som anliggende for en temagudstjeneste og av ”Bibelen som forpliktende norm i dag” som et emne i videreutdanningskurset ”Reformasjon nå”.

BOK AV HALVOR MOXNES SOM SYMPTOM PÅ UNDERGRAVING

Morland bruker mest plass i sin artikkel på professor Halvor Moxnes’ bok *Historien om Det nye testamentet*, utgitt på Verbum forlag høsten 2015. Til tross for at boken ifølge Morland ”på systematisk vis undergraver troen på NTs autoritet gjennom utelatelser av hovedaspekter og overdrivelser av sideaspekter” (s 206), har forlag, biskoper og anmeldere gitt den rosende omtale. Jeg er med min anmeldelse av denne boken i LK 8/2016, s 132–135, én av dem som ifølge Morland løper Moxnes’ undergravende ærend. Kanskje har noen lesere av Morlands artikkel tatt seg bryet med å hente frem det tidligere nummeret i 2016-årgangen, der anmeldelsen min står. Da har de muligens forstått bedre enn han at den delen av konklusjonen min han siterer, uttrykker en anerkjennelse av at Moxnes har lyktes i å for-

fatte en informativ bok om NT som samler i seg stoff som ellers normalt fordeles på tre uavhengige fremstillinger: 1) enkeltskriftenes tilblivelse og kanondannelsen, 2) virkningshistorien og 3) lesehistorien. Morland mener imidlertid at jeg anbefaler Moxnes’ teologiske helhetsforståelse, og spør bekymret: ”Er virkelig utviklingen innen Den norske kirke kommet så langt at vi ikke lenger ønsker (i beste fall av høflighet) å avsløre en klar undergraving av Skriftens autoritet?” (s 206)

UNYANSERT KRITIKK

Jeg ønsker å ta Morlands ransakende spørsmål og utfordring til meg og andre i sentrale posisjoner i Den norske kirke på alvor. Men jeg må nok også gi uttrykk for at jeg er overrasket over at en person med doktorgrad i Det nye testamente maler med så bred pensel og ikke ytrer seg mer nyansert. Her sikter jeg særlig til hva han skriver om Jesu oppstandelse fra de døde. Jeg er helt enig med Morland i at Jesu oppstandelse forstått som en reell historisk hendelse er en helt uoppgivelig forutsetning i vår teologi. Men like fullt er vi ikke i stand til å bekrefte den ”som en historisk begivenhet ut fra vanlige kriterier for historiske hendelser” (s 21 hos Moxnes). Den tomme grav, disiplenes vitnesbyrd om å ha møtt eller ”sett” Jesus og omslaget hos dem fra frykt og fortvilelse til frimodig proklamasjon er historiske data. De korresponderer med Jesu oppstandelse som historisk virkelighet, men de kan ikke *bevise* oppstandelsen i historiefilosofisk og vitenskapsteoretisk forstand. Derfor er det å blande kortene å kritisere en passasje i Moxnes’ bok der han skriver

som historiker, ut fra troens visshet og forutsetninger.

RETTFERDIGGJØRELSEN AV TRO – HOVEDSAK ELLER BISAK HOS PAULUS?

Morlands utspill mot Moxnes' bok og min anmeldelse gir meg en foranledning og mulighet til å utfolde nærmere noe som det ikke var plass til innenfor omfangsrammene av bokanmeldelsen. Det gjelder spørsmålet om hvilken plass og betydning rettferdiggjørelse ved tro uten lovgjeringer har innenfor Paulus' teologiske univers. Luther og reformasjonen forstod dette anliggende hos apostelen som selve kjernesaken, fastholdt i CA 4. Det såkalte "nye perspektivet på Paulus", som har dominert den eksegetiske diskusjonen om Paulus' teologi de siste årtiene, innskrenker og relativiserer imidlertid nedslagsfeltet for trosrettferdigheten. Paulus' budskap om rettferdiggjørelse ved tro uten lovgjeringer skal angivelig ikke ha allmenn adresse til alle mennesker, jøder som hedninger, men gjelde vilkårene for hedningers opptak i kirken. De behøver ikke gå omveien via jødedommen og praktisere de identitetsmarkerende budene om omskjærelse, rituell renhet og sabbat, men tas inn i gudsfolket på grunnlag av tro på Kristus og dåp. Trosrettferdiggjørelsen tjener samholdet og enheten i kirken og har i så måte mer med sosiologi enn med soteriologi å gjøre. Moxnes uttrykker tilslutning til Francis Watsons bok *Paul, Judaism and the Gentiles. Beyond the New Perspective* (2007) og inntar slik sett et nyansert syn på det nye Paulusperspektivet (s 237f). Men hans ensidige vektlegging i kapitlet om brevene i Det nye testamente av enhet på et sosiologisk plan blant de tidlige kristne gruppene og menighetene, som Morland påpeker og kritiserer, svarer godt til forskyningen i forståelsen av Paulus' rettferdiggjørelsesbudskap fra soteriologi til sosiologi.

Jeg verdsetter absolutt det nye perspektivets bidrag til å overvinne et karikerende bilde av den samtidige jødedom som en hyklersk gjerningsreligion og likeens dets poeng om at Paulus' vei til frelsesvisshet i troen på Kristus var en ganske annen enn Martin Luthers vei. Men disse erkjennelsene endrer etter min oppfatning intet på at

kjernen i Paulus' teologi er evangeliet om rettferdiggjørelse ved tro alene uten lovgjeringer. Enhet i kirken på tvers av tradisjonelle skillelinjer som den mellom jøder og hedninger er viktig for Paulus, men ikke på bekostning av eller i stedet for den ene "evangeliets sannhet". Luthers brennende spørsmål etter den nådige Gud svarer godt til oppattheten i tidligjødedommen av Guds forestående eskatologiske dom. Urkirkens befriende budskap var at Jesus i sitt liv og i sin død og oppstandelse har endret alt: Han er frelser for det enkelte menneske som tror på ham, jøde som greker, og han er herre for hele kosmos. Kirken som "Kristi kropp" er den delen av skaperverket som allerede nå, forut for den eskatologiske dommen, er vunnet tilbake for Gud, og for at kirken skal kunne vitne rett og troverdig om seieren i Kristus, må den være gjennomsyret av enhet mellom lemmene. Slik sett er det kristologi, eskatologi og soteriologi i et kosmologisk perspektiv, som ligger til grunn for Paulus' vektlegging av enheten i menighetene.

SKRIFTEN ALENE

Avslutningsvis reflekterer Morland om det er en sammenheng mellom en stadig mer utbredt forenhet for Skriftens normativitet på den ene siden og prosessen frem mot vedtaket av en vigselsturgi for likekjønnede på den annen side. Det er i så måte interessant at nettopp spørsmålet om å avlegge regnskap overfor "vanlige, bibellesende kristne" for hvordan man forholder seg til Bibelen og dens tekster, står sentralt i del 5 av brevvekslingen om ekteskapet mellom Harald Hegstad og Harald Hauge, publisert i samme nummer av Luthersk Kirketidende som Morlands artikkel. Forhåpentligvis kan vi i Den norske kirke, også på tvers av den dype uenigheten i spørsmålet om likekjønnet ekteskap, enes om at Bibelens enestående normative status i en kirke som vår bør være et sentralt tema for reformasjonsjubileet. Kanskje er det ikke for sent å la "Skriften alene" få en mer sentral plass i programmet enn det hittil har vært lagt opp til. Da kan og vil det også bli anledning til å markere og aktualisere at Martin Luther og CA 4 traff særdeles godt da de lokaliserte rettferdiggjørelsen av tro alene som sentrum i Bibelens budskap.

UTFORDRINGER OG EGEN FORTREFFELIGHET

AV KNUT ALFSVÅG
KNUT.ALFSVAG@VID.NO

Jeg takker for svar fra Harald Hauge og Harald Hegstad i nr. 16 til mitt innlegg i nr. 15. De prøver her iherdig å finne svakheter i min argumentasjon, som kan frigjøre dem fra å ta inn over seg den utfordring jeg prøver å formidle. Blant annet prøver de å uskadeliggjøre meg ved å finne en teologisk tradisjon de håper de kan plasserer meg i, og de lander begge på Aksel Valen-Sendstads etikkbok fra 1984 som et forsøk i den retning. Til det kan jeg ikke si annet enn at det var et bomskudd; det er en bok jeg aldri har lest og da formodentlig heller ikke har mottatt så sterke impulser fra. I denne sammenheng finner Hauge også grunn til å gjøre oppmerksom på at han ikke vet hva apofatisk teologisk etikk er for noe. Det tror jeg ikke gjør så mye, for det vet ikke jeg heller. Hegstad gjør på sin side et poeng av at jeg er mer opptatt av teologisk metode enn av samlivsetikk, og at jeg mener at jeg kommer bedre fra den problemstillingen enn de gjør; ja, jeg er etter hans oppfatning til og med arrogant hva dette angår. Om det han her sier, er riktig eller galt, er jeg neppe den rette til å avgjøre, men jeg skjønner uansett ikke hva det har med saken å gjøre.

Det jeg prøvde å si noe om, tror jeg kan framstilles relativt enkelt. Jesus legger, slik evangeliene framstiller det, listen ganske høyt i sine krav til disippellivet: Dere skal være fullkomne, slik deres himmelske Far er fullkommen. Dette utmyntes på et overordnet plan i budet om allmenn neste-kjærlighet, men det har, både hos Jesus og i brevene, noen konkretiseringer ut over dette, hvor tanken om det monogame, livslange ekteskapet faktisk står ganske sentralt. For min del har jeg

ikke noe behov for å lage noen kasuistikk over hvordan disse utfordringene fra NT skal konkretiseres i dag; jeg tror faktisk det ville være ganske kontraproduktivt tvinge fram enighet om ”hvordan tekstene skal anvendes på forhold i dag”. Men vi kan som kirke ikke kan stille oss slik at fordi noen av disse utfordringene blir vanskelige, så velger vi å se bort fra dem.

Hegstad bruker 1 Kor 6 som eksempel. Der advares det mot så mangt, hor, avgudsdyrkelse, samkjønnssex, grådighet og drukkenskap for å nevne noe. Jeg er gjerne med på å samtale om hvordan vi skal forholde oss til disse avvinsningene så lenge det er en forutsetning for samtalen at det til syvende og sist blir en individuell og ikke en kollektiv avgjørelse. Men jeg er ikke med på at en allerede før samtalen har begynt, slår en strek over ett eller flere elementer i listen og deretter, for riktig å markere sin egen progressivitet, etablerer en liturgisk ordning for å feire sin egen uavhengighet. Jeg ser at Hauge i teorien slutter seg til min advarsel mot skråsikkerhet på vegne av egne tolkninger av bibeltekstene. Men når en etablerer en ordning for en kirkelig feiring av det teksten etter både sin ordlyd og en samlet kirkelig fortolkningstradisjon synes å avvise, har en ikke da tross alt beveget seg ganske langt inn i skråsikkerheten?

Hauge gjør også et poeng av at bestemte grupper av mennesker og deres erfaringer ikke skal utelukkes fra diskusjonen om hva disse tekstene betyr. Det er jeg selvsagt enig i, men slik den kirkelige debatt om homofili har forløpt de siste 20 årene, er dette prinsippet blitt dårlig ivarettatt. De som på tross av egen seksuell orientering har

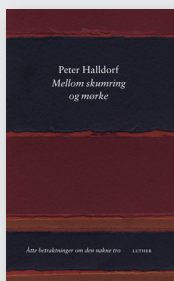
forholdt seg til den bibelske og tradisjonelt kirkelige avvisning av samkjønnssex, opplever seg i stor grad oversett, og vi har ikke kommet særlig langt i samtalen om hvordan de skal inkluderes.

Hauge forklarer det forhold at han også trekker inn spørsmålet om fortapelsen i sine samlivsetiske drøftelser, med at disse tingene ble koblet sammen også i flere innlegg på Kirkemøtet. Jeg var ikke til stede der og har heller tatt meg tid til å lytte meg gjennom debatten i ettertid, så jeg kan ikke kommentere det som ble sagt der. Men sammenhengen mellom samlivsetikk og den evige dom er da ikke noe som dukket opp første gang på KM i 2016; dette er da en sammenheng som tematiseres allerede i NT. Hører da ikke også dette til den bibelske annerledeshet vi skal la oss provosere og utfordre av? Eller mener Hauge at avvisningen av skråsikkerhet på dette punkt også innebærer en avvisning av den sammenheng som faktisk foreligger i NT? Som jeg skrev i mitt

første innlegg, så tror jeg ikke fortapelsestekstene i NT er noe vi skal bruke til å sortere hverandre med. Men det betyr ikke at vi ikke trenger dem, for det gjør vi, både til advarsel og til selvprøvelse.

Hegstad forundrer seg over at jeg ikke gir ham tilstrekkelig kreditt for de innvendinger han framfører mot Hauge og hans forsvar for forslaget om ordning for likekjønnet vigsel. Men når mitt anliggende er å skape et rom hvor de nytetamentlige tekstene blir hørt i sin provoserende annerledeshet, gjør det faktisk ikke så stor forskjell om en står på barrikadene for nyordningen eller velger å ta den til etterretning, slik det står i det KM-vedtak Hegstad stemte for. Sett fra mitt ståsted har Hauges tilnærming den fordel at den gjør alternativene tydelige; den viser hvor langt noen er villig til å gå for å skape et kirkelig rom for en ekteskapsforståelse helt uten bibelsk referanse. Og det er i det minste klargjørende.

luther

Peter Halldorf

MELLOM SKUMRING OG MØRKE

Åtte betraktninger om den nakne tro

199,-

Hvorfor hadde ingen sagt at du måtte miste den gamle freden for å vinne en ny og mer virkelig fred?

Idet døden sluker Jesus, mister disiplene sin tro.

Påskeaften, dagen mellom korset og oppstandelsen, speiler en realisme som ingen av oss kommer utenom, dagene når ateismen åpner seg som en avgrunn i vår sjel. Er Gud død? Finnes han ikke lenger? Har jeg levd på en illusjon?

Boken er knyttet an til fasten og påsken, men den kan også med stort utbytte brukes som en meditasjonsbok når som helst på året.

www.lutherforlag.no

SØNDAGSTEKSTEN

SJUR ISAKSEN - EGIL MORLAND - ØYSTEIN I. LARSEN - MARIE BAKKEVIG HILLESUND

ALLEHELGENSDAG - MINNEDAG

26. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN - DOMSSØNDAG/ KRISTI KONGEDAG

ALLEHELGENSDAG

6. NOVEMBER 2016

Prekatekst: Luk 6,20–23

Lesetekster: Jes 60,18–22 / Hebr 11,11–16.39–40

Liturgisk farge: Hvit

HELGENKÅRINGER OG ANDRE KÅRINGER

Søndag 4. september i år ble Mor Theresa helgenkåret i Den katolske kirke. I motsetning til de aller fleste av helgenene er hun kjent over hele verden; hun er anerkjent og referert til langt inn i den sekulære verden. Når vi skal uttrykke grensene for vår barmhjertighet eller utholdenhet, sier vi: "Jeg er ingen Mor Teresa!" Helgenkåring i Den katolske kirke er i moderne tid vanligvis en langsom prosess i flere trinn der den forutgående saligkåringen først kan påbegynnes 5 år etter kandidatens død. Men både for Mor Theresa og for pave Johannes Paul II ble det gjort unntak fra denne regelen. Johannes Paul II ble kanonisert i 2014 og Mor Theresa altså nå i

2016.

Jeg kan bli berørt av store forbilder; det er mange sider ved Mor Therasas liv og tjeneste som gjør inntrykk på meg og hjelper meg til å være en troende i verden. Ikke minst har det gjort inntrykk å lese om hennes dype opplevelse av Guds fravær i sitt eget liv. Hennes tjeneste kom mer ut fra et underskudd enn fra et overskudd. Hun manglet rett og slett et nært og følelsesmessig rikt gudsforhold gjennom store deler av livet. Likevel forble hun trofast.

Jeg blir kanskje mer berørt av små forbilder enn av store forbilder. Jeg tror jeg blir aller mest inspirert av dem som det faktisk er mulig å identifisere seg med. For at det skal være mulig, må de bære sin svakhet synlig med seg; de må rett og slett være i kontakt med sin menneskelighet. Derfor er ikke de viktigste helgenene slike som går fra seier til seier eller fra åpenbaring til åpenbaring. Salig er den som fortrøster seg på Jesus i mangel på seire og åpenbaringer.

Vi lever i en kultur som har forelsket seg i kåringer. Det starter visstnok allerede i barnehagen og spiller seg ut i utallige konkurranser om folkets hyllest: Idrettsgalla, Spellemannspris, Amanda, Gullruten, Oscar, Grammy osv. osv. En gang hørte jeg også en god kollega bli omtalt som Norges trolig beste prest. Det sitter langt inne å ta inn over seg Gudsrikets totalt omvendt perspektiv.

HVEM BLIR SALIGE I LUKASEVANGELIET?

For saligkåringer og kanoniseringer kommer i et litt annet lys når vi leser fra den såkalte sletteprekenen i Lukasevangeliet. Her er det ikke de som *avhjelper* fattigdom som prises salig; det er rett og slett de som er fattige. Her er det ikke de som *stiller* andres sult eller gråt, som får løftesordene; det er rett og slett de som er sultne og som gråter. Det er altså ikke Mor Theresa, men de mest elendige i Calcuttas slum som får høre det. Den lille kimen til tveetydighet og åndeliggjøring som finnes i Matteus sin versjon av saligprisningene (salige er de fattige *i ånden*), finnes ikke hos Lukas.

Fattig – *ptåkjos*. Dette er et vanlig ord og forekommer 25 ganger bare i evangeliene, som forventet flest ganger hos Lukas. Betydningen knyttes opprinnelig til dem som måtte tigge på gaten for å livnære seg. Fattigdom og tigging var en selvfølgelig del av bybildet allerede i antikken. Gjennom kristendommen ble fattigdommen gjenstand for etisk og teologisk refleksjon: Lukasevangeliet leverer mye stoff til denne refleksjonen og den beveger seg mellom to grøfter eller polariteter:

- På den ene siden er vi i den rike del av verden blitt fristet til å åndeliggjøre Jesu ord. Fristelsen er der fordi forskjellen mellom fattige disiplers livsvilkår og mine privilegier som vestlig kristen er så ubehagelig stor. Hvis jeg nøyer meg med å tolke sult og gråt og fattigdom i overført betydning, mister Jesu ord mye av sin sprengkraft.
- På den andre siden kan heller ikke ordene generaliseres til å gjelde alle fattige til alle tider og på alle steder. Hos Lukas har ordene en konkret tiltaleform: Salige er *dere* fattige! Hvis vi betrakter denne Jesus-talen som disippelundervisning, er det altså noen nærstående, konkrete mennesker som var adressater. Men disiplene var ikke nødlidende da de gikk i Jesu følge. Tvert imot red de på en bølge av entusiasme. Derfor er det noe profetisk over ordene. Jesus forbereder sine venner: Dere er salige *når* alt dette skal inntreffe! Verken denne eller noen annen fattigdom skal oppsøkes eller idealiseres. Den kommer tidsnok. Fattigdom kvalifiserer ikke for Guds

rike; det er det bare Jesu stedfortredende død og oppstandelse som gjør.

HVOR SALIG GÅR DET AN Å BLI?

Salig – *makarios*. Det er fortsatt vanskelig å lande på den mest dekkende norske oversettelsen av dette greske ordet. Salig er valgt framfor lykkelig, fordi det avgrenser mot en ren dennesidig lykkefølelse. Men samtidig er vår oversettelse lett å misforstå, i minst to retninger.

- Salighet kan bli forvekslet med en indre iboende kvalitet i et menneske, slik at saligheten blir noe man kvalifiseres seg for. Slik jeg ser det, ligger denne bruken av ordet nær opp til de saligkåringer som er et trinn på veien til kanonisering i Den katolske kirke. Det vil også innebære at saligheten nærmest kan graderes, siden vi alle har *noen* av disse kvalitetene.
- Den andre misforståelsen knyttes til den populære bruken av salighetsbegrepet om de som er døde i Kristus. I Jesu munn er det ikke de utvalgte og avdøde heltene som er *makarios*: Dere er salige nå, *mens* dere er sultne, *mens* dere gråter, *mens* dere blir forfulgt, *mens* dere er fattige (eventuelt når dette inntreffer)!

DAGENS DILEMMA

De fleste tekstgjennomgørelser til Allehelgensdag har med refleksjoner omkring denne dagens splittede tema og egenartede kontekst. Lokalt er Allehelgensdag svært mange steder en minnedag, med et tydelig diakonalt preg. Pårørende inviteres, og den faktiske forventningen om å bli møtt med omsorg, trøst og håp, blir tatt på alvor. Derfor ble det i den nye tekstboken for kirken laget en egen tekstgruppe for minnedagsgudstjeneste. Denne skal ikke nødvendigvis holdes på Allehelgensdag, men blir vel i praksis plassert der. Det er likevel min overbevisning at også våre tekster til selve Allehelgensdagen har potensial til å tale sant, viktig og trøstefullt om den Jesus som parkerer alle rangeringer og kåringer og bare rett og slett løfter opp det som ingenting er.

Lykke til!

SJUR ISAKSEN
FØRSTELEKTOR, MF
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

MINNEDAG

6. NOVEMBER 2016

(ELLER ANNEN PASSENDE DATO)

JESUS ER LIVET

Preiketekst: Joh 11,19–27

Lesetekstar: Salme 139,1–18. 23–24 / 1 Kor 15,51–58

Forteljningstekst: 1 Mos 23,1–20

Liturgisk farge: Som dag i kirkeåret

Hovudsalme: N13 860: Bli hos oss, Mester, dagen heller

Til dagen

Det er altså gjort vedtak om ein minnedag med tekstar til, men ikkje om dato eller plassering, og ikkje om relasjonen til den store festen vi feirar i dag, Helgemesse, Allehelgensdag. Men intensjonen skal visstnok vera at det skjer om ettermiddagen same dagen: ”Minnedag er satt opp på samme dato som Allehelgensdag. Tekstene er tenkt brukt til gudstjenester til minne om dem som er døde det siste året.” (Kyrkjerådet)

Er no det ei god ordning? Det synest som om det er vanskeleg å einast om praksis her. Svært ofte (vanlegast?) opplever vi at namna til alle som er døde siste året, vert lesne i Allehelgensmessa. Pårørande vert inviterte her, og då er det ikkje naturleg å ha ein minnedag i tillegg. Heller ikkje er det interesse for å gå inn på den gamle svenske ordninga med både ein ”alle dødes (evt. alle sjelers) dag” og ein ”Allehelgensdag”. ”Minnedag” på Allehelgensdag vert då eit kompromiss, men eit dårleg eit, som så mange slike. Og kven maktar å halda tankar og ord i orden, om begge deler vert markert same dagen?

Mitt forslag er å avskaffa ordninga. Avlidne sine namn vert lesne i kvar einaste gudsteneste. Og Helgemesse bør ha fokus på å ha namnet sitt skrive i Livsens bok.

Til tekstane

Tekstane denne dagen dekkjer eit stort mangfald. Forteljningsteksten frå 1 Mos er finurleg og let seg lett fletta inn i refleksjonar over kor viktig det er å ha ei grav å gå til. Men den er nettopp ein ekstra forteljningstekst og har ikkje berekraft for heile dagen. Teksten frå Sal 139 er av dei vakraste som finst, og vitnar om at det å vera menneske er å vera innkapsla i Guds eigen røyndom. Teksten munnar – likevel – ut i eit ”ransak meg Gud, og kjenn mitt hjarte, prøv meg og kjenn mine tankar”. Denne spenninga har Kristin Solli Schøien gripe i ”Gud, du er ikke i min verden, allikevel er jeg i din” (NoS 706).

Det er også eit aldri så lite paradoks i dette at medan tekstane på Helgemesse ofte er kvardagsleg konkrete (Bergpreika), er NT-tekstane til minnedagen herleg himmelvende: Her går det om oppstoda, om dødens brodd og sigeren i Jesus Kristus. Epistelteksten er henta frå det kapitlet som presenterer kristentrua på den kvassaste spiss: ”Men har ikkje Kristus stått opp, er bodskapen vår tom, og tom er òg trua dykkar.” (v 14)

Endå meir gjeld det preiketeksten som spelar på å tru på fenomenet ”oppstode” er noko heilt anna enn å tru at Jesus er oppstoda og livet!

Lasarus er ikkje nemnt hos synoptikarane, endå biletet av systrene trer nokolunde likt fram hos Luk (10,39) og Joh (12,3).

Predikanten bør presentera meir enn berre preikeperikopen frå kap 11. Det gjeld Jesu nøling og grunngevinga for dette (Jfr. vinunderet i Kana), og det at oppvekkinga av Lasarus uttrykkeleg er knytt til herleggjeringa av Jesus. Han vart prisa for underet som hende, men for Jesus førte det til kross og død, eit stadium på vegen til oppstoda. Då eg nyleg las heile kapitlet på eit anna språk, slo det meg også kor fullt av kjensler og emosjonar det er!

Til preika

I sommar var eg til stades i ei messe i ein landsby i Austerrike. Det var som forventa, at preika ikkje hadde ein stor plass i messa. Preika over forteljninga om Lasarus og den rike mannen som levde i sus og dus, var også kort. Men ho hadde ein heller brå og overraskande slutt som eg vil hugsa lenge. Eg var jo undervegs spent på korleis pres-

ten ville koma til rette med tilhøvet mellom tru og gjerning, mellom lov og evangelium. Men i staden for å gjera bodskapen om til eit innvikla reknestykke om livet før og etter døden, kom det bråe svaret i form av eit sitat frå første delen av Fil 1,21: For meg er livet Kristus! Sagt med siste omsetjing: "Å leva er for meg Kristus." Underforstått: Når Kristus er forteiknet for livet vårt, fell resten på plass, meir eller mindre av seg sjølv. Presten siterte ikkje siste halvdel av verset, og det var også greitt – den dagen.

Men på minnedagen er det vel ikkje lett å tenkja at døden er ei vinning? Nei, særleg ikkje om forteiknet for livet manglar.

Jesus gjev menneska liv, og menneska dømer han til døden. Slik kan første (v 1–44) og siste (v 45–54) delen av kap 11 hos Johannes samanfatast. Det er historia om oss, og det er historia om Jesu gjerning *for oss*.

Lasarus var Jesus sin ven. Brown gjer i sin store Johannes-kommentar eit poeng av at det er ordet *filein* som er brukt her. Han meiner at Johannes på ein måte utvidar det teologiske siktemålet med dette omgrepet, i det han held opp Lasarus som det fremste førebiletet på alle som har dette *filein*-tilhøvet til Jesus; dvs. alle kristne. Det er denne termen (*filoi*) Johannes også nyttar når han i 3 Joh 15 vender seg til lesarane sine.

Preika må pendla mellom det kjende "Eg er oppstoda og livet. Den som trur på meg, skal leva om han så dør!" og: "Trur du det?" Å leia tilhøyraren frå ei "for sant"-haldning i "tru" på at livet sigrar til slutt, til ei personleg vunnen tru på at Jesus er oppstoda og livet *for meg*, må vera lidenskapen som brenn i predikanten denne dagen.

På Minnedagen liksom på Helgemessa!

Mulig skisse til ei preike:

1. Ingen stad ser vi Jesu kjensleviv sterkare utfordra enn i møte med døden! Det er godt.
2. Vi går i dag med heile oss og alle våre kjensler til Jesus.
3. Det var ikkje så ofte at Jesus tala til dei døde. Men han tala(r) alltid til dei levande.
4. Jesus er oppstoda og livet. Også i dag.

EGIL MORLAND
FØRSTELEKTOR, NLA
EGIL.MORLAND@NLA.NO

26. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

13. NOVEMBER 2016

Prekentekest: Luk 13,10–17

Lesetekster: Ordsp 14,21–22.25.31 / Fil 1,20

Liturgisk farge: Grønn

BETRAKTNING

(Til oppslag på synagogen:)

Respekter sabbaten!

På bakgrunn av en upassende episode nylig preisertes følgende:

Sabbaten er til for å søke Gud Herren og å samles om Herrens ord.

Som Moses sier:

"Dere skal holde sabbaten; den skal være hellig for dere. Den som vanhelliger sabbaten, skal dø. Enhver som gjør noe arbeid på den, skal støtes ut fra folket sitt.

I seks dager kan det gjøres arbeid, men den sjuende dagen skal være sabbat,

En hellig hviledag for HERREN.

Israelittene skal ta vare på sabbaten,

så de holder den

i slekt etter slekt,

som en evig pakt."

Synagogeforstanderen

Hva veier synd og skam?

Da han reiste seg fra skriftemålet, så han høyere ut. En bør var lettet fra skuldrene hans. Han virket faktisk høyere, rettere i ryggen. Og jeg tenkte: Hva veier egentlig Skam? Og Skyld? Og Synd? Det er stoffer med høy egenvekt ... De hører visst til blant de tyngste stoffene i sjelens periodiske system. Med dem på nakken synker skikkelsen sammen. En sjelelig byrde gjør gir en fysiske utslag."

TEKSTEN(E)

På disse søndagene før kirkeårets avslutning utfylles tekstrekkene våre med starten på åpenbaringstiden, i dag den samme som 4. s i åpenbaringstiden. I søndagsteksten til 17.11.2013 har jeg gitt noen kommentarer med vekt på den krumbøyde kvinnen og hennes situasjon og sykdom. "Satt inn i datidens bilde av sykdom: En sykdomsånd som Satan står bak, som har holdt henne bundet i 18 år og bokstavelig hindret henne fra å se opp. Forsamlingen får en synliggjøring av Jesu frigjørende makt. Han er sterkere enn Satans nedbøyende makt som holder mennesker lenket. Hun retter seg opp, og det forløses lovsang i henne. Teksten spiller på ordene for å bukke eller bøye seg og å rette seg opp (*kypitá* – *ortho*). Men dette forløser ikke like mye glede hos alle. Det som skjer, strir mot et tungt bud i loven: Det skjer på en sabbat. Helbredelsen må klassifiseres som et stryke arbeid som ikke skal skje på hviledagen. Bebreidelsen hans er for øvrig rettet til forsamlingen, ikke til Jesus. Annen del av teksten handler om hvordan Jesus besvarer denne kritikken: Se på dere selv! Dere gjør nødvendig livsbevarende arbeid på sabbaten: Dere gir dyra mat, og dere redder både barn og dyr som faller i brønnen (Luk 14,5). Jesus bruker sterke ord: Hyklere, slike som blir representanter for en dobbeltmoral: Én kodeks for andre, én for meg og min situasjon (Matt 23,3f). De ser det kanskje ikke selv, men i møte med Jesus skulle de la seg avsløre nettopp som hyklere.

PREKEN

Vi får ikke nærmere del i innholdet i Jesu undervisning (13,10), men han utfolder et anskuelig lærestykke i det etterfølgende forløpet. Det samsvarer med hans programmerklæring fra synagogen i Nasaret: De bundne skal settes fri (Luk 4,16ff). Gang på gang kommer hans frigjørende virksomhet i (tilsynelatende) konflikt med de overleverte rammene som skulle være *evige bud*; jfr synagogeforstanderens "oppslag på kirkedøra" fra 2 Mos 31,14ff. Når det gjelder sabbatsbudet, har vi fått god veiledning, både fra Mesteren selv og fra Paulus (Kol 2,16f). Atskillig mer vansker volder det oss i forhold til andre bud, slik f.eks. homo-

flidebatten tydeliggjør. Hvilke kriterier legger vi til grunn, når de evige bud skal anvendes nå og vektas her hos oss, med vår kunnskap og våre perspektiver? Jesus opphever ikke sabbatsbudet, men gir det en rangordning i forhold til andre bud. Budet om barmhjertighet fronter alt. Og avslører for oss når budene som skulle verne livet og de utsatte, i stedet blir til bærer som øker belastningen, bærer som mange av oss slipper å bære.

Leseteksten fra Ordspråkene understreker at vår behandling av de utsatte er direkte knyttet til vårt gudsforhold: Den som undertrykker den svake, håner hans skaper (14,31). Slik også Jesus knytter disse tett sammen i Matt 25,40: Det dere gjør mot en av disse mine minste, det gjør dere mot meg.

Synagogeforstanderen hadde et viktig ansvar i å stå for den daglige ledelsen av gudshuset. Og han hadde Skriften på sin side, men hadde noe å lære når det gjaldt å veie budene mot hverandre. Og hun som etter 18 sykdomsår kunne rette seg opp, gikk fra sabbatssamlingen med en ny frimodig sang i sin munn og mange sang med henne.

PREKENSKISSE

Det oppreiste menneske:

- Den krumbøyde må se ned (og kan lett bli nedverdiget).
- Den oppreiste kan se omkring seg (og kan gjenvinne likeverdighet).
- Den forløste får hjelp til å se opp (og får den fulle verdighet).

(Fra Luthersk Kirketidende 16/17–2013)

GUDSTJENESTEN

Bildet av kvinnen som retter seg opp, anskueliggjør oppreisning også under vekten av de 4 S'er: Sykdom, Skam, Skyld og Synd. "Ditt oppreisningsord jeg hører/når din tjener med sin hånd/ på ditt bud mitt hode rører,/ blir jeg løst fra mine bånd." (N13 599, v 2)

ØYSTEIN I. LARSEN
BISKOP EMERITUS
OEYSTEININGAR@GMAIL.COM

DOMSSØNDAG/ KRISTI KONGEDAG

20. NOVEMBER 2016

Prekentekest: Joh 9, 39–41

Lesetekster: 5 Mos 30,15–20 og 1 Kor 15,22–28

Fortellertekst: Joh 18,33–37

Liturgisk farge: Grønn

TIL DAGEN

Siste søndag i kirkeåret handler om tidens slutt – om Kristi gjenkomst og dommen. Men det handler ikke bare om det som skjer der fremme, det handler også om her og nå. Det handler om ansvar og befrielse.

Ansvar fordi Gud tar menneskene på alvor. Det oppdraget vi har fått om å ta vare på jorda er virkelig. Vårt oppdrag er å gjenspeile himmelen på jorden og la Guds kjærlighet få rom, og virkelig gjøres i verden.

Befrielse fordi Gud har seiret over alt som ødelegger, seiret over det onde. Da Jesus seiret over døden på korset, begynte den prosessen som trenger alt det onde tilbake fra tilværelsen. Ved tidens slutt slår Kristi seier fullt gjennom, og alt ondt blir beseiret. Derfor er det håp og glede som er grunnstemningene på domssøndagen.¹

Peter Halldorf skriver om dommen i boka *Hel- lig år*:

”Dommen, som vi ikke har lov til å nedtone, betyr rettferdighetens seier og ondskapens endelige nederlag. Framfor alt vitner dommen og vreden om en Gud som er fylt av medlidenhet med sitt skaperverk og derfor umulig kan stille seg likegyldig overfor det onde. Men den minner oss også om den tilliten Gud har vist mennesket til å forvalte og ta vare på skaperverket. En tillit som ikke innebærer at man står til ansvar overfor noen, er ingen virkelig tillit.”²

TEKST OG KONTEKST

Joh 9,1–10,21 former en litterær helhet, og den følger mønsteret ”tegn – dialog – kommentar”.³ Dagens tekst er både konklusjon på fortellingen om den blindfødte som får synet, og en introduksjon til Jesu refleksjoner om saueflokket og ham selv som porten og den gode gjeteren.

Jesus helbreder en mann som er født blind, men dette skjer på en sabbat, og fariseerne vil ikke høre noe av at Jesus har kraft fra Gud. De vil heller ikke høre på mannen som er født blind; de sier at han er ”født som en synder tvers igjen- nom” (9,34). Fariseerne ser hva som har skjedd rent fysisk – mannen var blind og kan nå se. Men det passer ikke inn i deres tankesystem for hvordan ting skal være; derfor gleder de seg ikke over underet og ser ikke Jesus som Menneskesøn- nen de venter på.

Fariseernes kommentar til Jesus: ”Kanskje vi også er blinde?” kan tolkes på ulike måter. Det kan være en form for å rettferdiggjøre seg selv – ”kanskje vi også er blinde og vil bli seende?” Eller det kan være en ironisk tone: ”Er vi også blinde da, liksom?”

Jesus viser til hvordan de møtte mannen som fikk synet igjen og stiller dem til ansvar – ”Men nå sier dere: ’Vi ser!’ Derfor blir deres synd stående.”

MOMENTER TIL PREKEN

Hva mister vi av syne fordi vi har satt Gud inn i et mønster?

Når vi tror at vi ser, er det vanskeligere å få øynene åpnet. Fariseerne handlet som om de så klart og tydelig, og Jesus kunne ikke åpne øynene deres. Hva var det som gjorde at de var blinde? De hadde plassert Gud inn i et mønster; de hadde bestemt seg for hvordan det skulle være. Det er så lett å si at vi ikke er som fariseerne; vi har ikke regler for hva man skal gjøre når, ikke mange regler for det religiøse livet. Men fariseeren i oss er aldri langt unna. Den kan blant annet være en slags arroganse, å se ned på ”de andre”. I det øyeblikket vi avskriver andres holdninger, avskriver at andre kan ha en del av sannhet i det de formidler – da begynner vi kanskje å miste synet. Da er det mange undere som går

tapt, som vi ikke ser.

Det er vanskelig å ta imot beskjeder som bryter med egne forestillinger. Det viser seg for eksempel at det ofte er veldig vanskelig å få gjennomslag for nye tanker og funn som bryter med fagmiljøers vedtatte sannheter. Vi lever også med mange vedtatte sannheter. Vi har også, slik som fariseerne, hjerner som vil lage mønstre og sette tanker inn i en orden. Vi har et helt nødvendig og naturlig behov for å systematisere verden. Men kanskje må vi noen ganger ta et skritt tilbake. Prøve å være åpne for å se hva vi er blinde på. Og be om å få øynene åpnet slik at vi kan se underet.

Jesus har kommet for å åpne øynene våre for Gud. Åpne øynene våre for hva Gud ønsker å gi oss av liv og overflod. Joh 10,1–18 er fortsettelsen på dagens tekst. Vi er ikke kalt til å ha alt rett; vi er ikke kalt til å ha svaret på alt. Vi er kalt til å følge Jesus, følge gjeteren som vil gi oss liv og overflod. I Johannesevangeliet er det å kjenne nært knyttet opp mot å være i relasjon. Jesus kaller deg til relasjon med seg.

I dagens tekst sier Jesus: "Til dom er jeg kommet til denne verden"

Dommen handler om å komme frem i lyset. Det handler om å få lyset over oss slik at hver lille vinkel og nyanse blir gjennomlyst. Vi står for Gud uten våre masker eller våre rustninger, uten våre eiendeler eller unnskyldninger – ingenting annet enn vårt bankende hjerte og vår livshistorie. Men vår frelse avhenger ikke av vår egen godhet, men av dommerens godhet. Barbara Brown Taylor skriver:

"One thing you can say for sure about judgement is that it will have far less to do with who we are than with who God is. And if we can face the prospect of it with our eyes wide open, it is not because we are confident in our own goodness but because we are confident in God's goodness, and confident above all in the fiery, transforming power of God to create sons and daughters of

*Abraham out of stones, or out of any of us, for that matter.(...) All God needs to create a human being is a handful of dust willing to be transformed, willing to be caught on fire for heaven's sake."*⁴

Til ettertanke

Det er Gud som skal dømme, ikke vi mennesker. Vi skal heldigvis ikke dømme oss selv, og vi skal ikke dømme noen andre.

"Vem kan väga tyngden i en annans börda?

Vem kan överblicka andras mått og steg?

Vem har rätt att mäta med sitt eget mått en annans liv?

Gud är den som ensam vet
och ska ensam döma!"⁵

SALMEFORSLAG:

280 Store Gud vi lover deg
508 I den stille klare morgen
366 Nøden står ved våre dører
511a/b En dag skal Herrens skaperdrømmer
363 En tåre renner fra ikonet
345 Å, kor djup er Herrens nåde
354 O Jesus du som fyller alt i alle
342 Amazing grace

¹ Modeus, Martin *Tradition och liv* Verbum Stockholm 2015, s 178.

² Halldorf, Peter *Hellig år* Luther forlag, 2012, s 219.

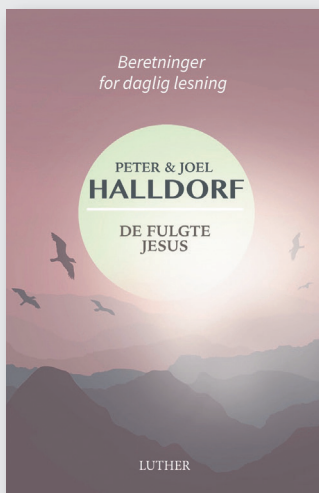
³ Moloney, Francis J. *Sacra Pagina Series Vol 4 The gospel of John*. The liturgical Press. Minnesota: 1998, s 300.

⁴ Taylor, Barbara Brown *The Healing Word* Society for Promoting Christian Knowledge. London: 2013 s 144–145.

⁵ *Bönboken tradition och liv*. Verbum Förlag, Stockholm: 2012, s 413.

MARIE BAKKEVIG HILLESUND
FUNG. SOKNEPREST I BORGE MENIGHET
MARIE.BAKKEVIG@GMAIL.COM

Peter Halldorf
DE SOM FULGTE JESUS
 299,-

Nå i 2. opplag

Peter og Joel Halldorf har skrevet en bok om troens forbilder og vitner – én for hver dag i året. La deg inspirere av norske personligheter som Marie Monsen, Børre Knudsen, St.Sunniva, Edin Løvås, Annie Skau Berntsen, Ludvig Karlsen og Arnfinn Haram – i tillegg til internasjonale navn som William Wilberforce, Martin Luther King, C.S. Lewis og pave Johannes Paul II.

Peter Halldorf er en av de viktigste åndelige veiledere i Norden i dag. Hans fokus på kirkens enhet og hans trofaste bidrag til seriøs dialog gjør ham til en viktig brobygger og inspirator. Han leter i kirkens skatter og deler så gamle tekster blir levende og eksistensielle.

Per Arne Dahl, biskop i Tunsberg.

Kallet til hellighet gjelder alle kristne like fra kirkens begynnelse til dags dato. Til det trenger vi følgesvenner og veivisere. I denne boken møter vi noen fra den gang kirken var én, andre da den ble delt og frem til dagens konfesjonelle mangfold – også i Norge. Et sterkt økumenisk vitnesbyrd.

**Sr. Else-Britt Nilsen OP Dominikanersøster,
 leder av Norges Kristne Råd.**

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, førstelektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Bokmeldingsansvarlig: Postdoktor Kristin Graff-Kalleståg. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 600,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 825,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>